

καλὸς πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ὅλου ἔργου ἐργασίᾳ, ἡλονότι ἡ ἐκκένωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ τάφου, ἡ ἐπίχρησις τῶν παρειῶν καὶ ἡ πλήρωσις τῶν τυχόν ὑπαρχουσῶν ὀπῶν διὰ χερμαδίων, ἀργίλου, καὶ γῆς. Ἀποπερατούμενου δὲ οὕτω τοῦ οἰκοδομήματος ἐναπετίθετο βεβαίως ὁ νεκρὸς, τελευμένης ἱεροτελεστίας, εἴτα ἐκλείετο ἡ εἰσόδος, τὸ δὲ ὅλον κτίριον ἐκαλύπτετο ἀπὸ γῆν καὶ ἰδίως ἀπ' αὐτὴν ἐκείνην ἴσως τὴν χρησιμεύσαν κατὰ τὰς προηγουμένας ἀνάγκας τῆς κατασκευῆς τοῦ κεκλιμένου ἐπιπέδου καὶ αὐτοῦ τοῦ τάφου. Καὶ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ κατασκευάζοντο τὰ στρογγύλα ἢ ἐπιμήκη ἀνυψώματα, τ' ἀπαντῶμενα πολλαχοῦ τῶν πεδιάδων ἡμῶν, καὶ ἐμπεριέχοντα ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν τὰ κολοσσιαία νεκρικά τῶν προπατόρων ἡμῶν καταλύματα τὰ καὶ γνωστά ὑπὸ τὴν συνήθη ὀνομασίαν *Προδόμων γιγάντων*.

Κατὰ δύο διαφόρους, ὡς εἶδομεν, τρόπους ἠδύναντο νὰ κατασκευασθῶσι τὰ κτίρια ταῦτα· ποῖον δὲ τούτων ἐπρωτίμων εἶναι πάντῃ ἀδιάφορον εἰς ἡμᾶς, διότι ἀμφότεροι εἰς τὸ αὐτὸ φέρουσιν ἀποτέλεσμα· ἡ προτίμησις ἄρα τούτου ἢ ἐκείνου ἐπηγάγεν ἴσως ἀπὸ τὰς τοπικὰς περιστάσεις, ἢ καὶ ἀπλῶς ἀπὸ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ διευθύνοντος τὸ ἔργον ἀρχιτέκτονος. Ὅπως δὴ ποτε φρονῶ ὅτι ἀπέδειξα ἀρκούντως πῶς ἄνευ τῶν σήμερον ἐν χρήτει μηχανικῶν μέσων, καὶ διὰ μόνον τῶν μέσων καὶ ἐργαλείων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἐπὶ τοῦ λιθίνου λεγομένου αἰῶνος προπατόροις ἡμῶν, ἦτον εὐκόλον νὰ κατασκευασθῶσι τὰ κολοσσιαία νεκρικά καταλύματα, τὰ ὑπὸ πάντων τούτων θαυμαζόμενα. Οὐδόλως ἔρνοῦμαι ὅτι ἡμπορεῖ τις νὰ ὑπονοήσῃ καὶ ἄλλας τινὰς μεθόδους πρὸς κατασκευὴν τούτων κτιρίων, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰάν ἄλλη τις ἀποδειχθῇ ἐλλογωτέρα καὶ πλέον σύμφωνος πρὸς τὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θέλω πρῶτος παραδεχθῇ αὐτήν, προτιμῶν ἀείποτε τὴν μᾶλλον πρὸς τὴν ἀλήθειαν προσεγγίζουσαν.

(Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν παριστᾷ ὁλοσχερῇ τῶν ἐκ τῶν καλουμένων *Προδόμων γιγάντων*, ἐξ οὗ ἀφῆρθη ἡ περίξ γῆ ἢ παριστώσα αὐτὸν ἐν εἰδει λοφίσκου.)



Η ΝΗΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ

Καὶ οἱ ἐν αὐτῇ Δυνάσται. (1207—1566).

Κατὰ τὸ Γερμανικὸν τοῦ Κ. Hopl.

—000—

..... Τὴν 12 Ἀπριλίου 1204 ἔπεσαν ἡ Κωνσταντινούπολις εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐπὶ σταυροφορίᾳ ἠνωμένων Γάλλων καὶ Βενετῶν. Ἦδη κατὰ τὸν Μάρτιον, ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐμπροσθεν τῆς πόλεως τῶν Καيسάρων, ἐβέντο κλήρον ἐπὶ τὰ διάφορα μέρη τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, καὶ τὸ Αἰγαῖον πελάγος ὅλον κατακληρώθη τῇ Βενετικῇ δημοκρατίᾳ· ἡ Ἄνδρος ἀναφέρεται ὀνομαστί ἐν τῇ τότε συμβάσει ὡς κτῆσις μέλλουσα νὰ ἀποδοθῇ αὐτῇ. Ἀλλὰ σὺν τῇ ἀλώσει τῆς πρωτεύουσας πολλοὺ γε ἔδει νὰ κατακτηθῶσι καὶ τὰ καθ' ἑκάστη τῆς αὐτοκρατορίας· ἤθεν ἡ δημοκρατία, ἵνα μὴ διασκορπίσῃ τὰς δυνάμεις τῆς εἰς ἐκπολιύρησιν ἐκάστου κατὰ μέρος τόπου, ἔλαβε καταφυγὴν εἰς μέσον συνήθως ἔδη τῷ παλαιότερῳ φεουδαλικῷ πολιτεύματι, καὶ ἐξέδωκε κήρυγμα· «Ὅς τις ποτ' ἂν τῶν ἐν τῇ πόλει ἁστῶν ἢ τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μετοίκων ἡσθάνετο ἐπιθυμίαν καὶ δύναμιν νὰ κατακτήσῃ νήσους καὶ παραλίους χώρας τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν ἐντὸς τῆς κατακληρωθείσης τῇ δημοκρατίᾳ μερίδος, οὗτος θέλει κατέχει καὶ κυβερνᾷ αὐτὰς ὡς διαδοχικὸν τιμᾶριον μὲ πλήρες δικαίωμα κυριαρχίας. Οὕτως ἐπωλεῖτο ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Δογῶν, καθὼς ἐπὶ τῶν Στουαρτῶν διεμοιράζοντο εἰς Ἀγγλοὺς εὐγενεῖς αἱ ἐπὶ τοῦ νέου κόσμου κυριαρχίαι. Τὸ κήρυγμα ὡς πῦρ διήλθε τὰ πλάγια τῆς Βενετίας, ἡ εὐγενὴς νεολαία συνθηροῦσθαι καταγράφουσα στρατιώτας καὶ ὀπλίζουσα τριήρεις εἰς τολμηρὰς ἱπποτικὰς ἐκδρομὰς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀπέπλεον ἀπὸ τὰ τευάγη σωροὶ στολίσκων ὑπερηφάνων μετὰ Λομβαρδῶν καὶ Βενετῶν εὐγενῶν, ἵνα κερδήσωσι πέραν ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους στέμματα ἡγεμόνων» (Curtius Naxos. S. 20).—Οὕτω κατέκτησαν Ἀνδρέας καὶ Ἱερεμίας Γκιζη τὴν Τήνον, Μύκονον, Σκύρον, Σκόπελον, Σκιάθον, Ἀμοργόν, Ἀστυπάλαιαν, καὶ τὰ ἡμίση τῆς Κέω καὶ Σαρίφου, τῶν ὁποίων τὰ ἄλλα ἡμίση διεμοιράσθησαν ἐαυτοῖς Δομίνικος Μιχιέλης καὶ Πέτρος Ἰουστινιάνης, ἐν ᾧ φιλόμαλος ὁ Ναυῖγατόζος κατέστη μέγας δούξ τῆς Ἀθήνου, Μάρκος ὁ Βανιέρης μαρκίων τῶν Κυθήρων καὶ Ἰάκωβος ὁ Βιάρης τῆς Αἰγυλίας (Gerigotto), Ἰάκωβος ὁ Βαρότζης δυνάστης τῆς Θήρας καὶ Θερρασίας, Λεονάρδος καὶ Ἰωάννης οἱ Φότκοι τῆς Ἀνάξης, Μάρκος ὁ Σανούδος δούξ τῆς Νάξου, καὶ πολλῶν ἄλλων περικειμένων Κυκλάδων, καὶ οἱ ἄλλοι Κάριαι ἐκ Βαρώνης μετὰ τῶν συγγενῶν τῶν κατέκτησαν τὴν πλουσίαν τῆς Ρόδου νήσον. Πάρος ἡ μαρμαροφόρος ἐνώθη τῇ τοῦ Σανούδου δυνάτει, ἀλλ'

ὁ ΑΝΔΡΟΣ ἔσχεν ἴδιον ἐκυτῆς ἀνεξάρτητον δυνάστην (*).

Μαρίνος Δάνδολος, υἱὸς τοῦ Ἀνδρέα, ἑγγονος τοῦ Βιτάλη καὶ διεγγονος Δομινίκου τοῦ ἐξ Ἀγίου Παύλου, ἐκ τῶν εὐγενεστάτων τῆς Βενετίας οἴκου, ἤδη κατὰ τὸ 1192 εἶχε συμβάλει ὡς εἰς τῶν ἐπὶ τούτῳ ὀνομασθέντων ἐκλογέων ἵνα παρέξωσι τὸ τοῦ Δόγου ἀξίωμα τῷ ἐκ πατρὸς θεῷ του Ἑρρίκῳ τῷ μεγάλῳ. Καὶ ὅτε ἤχησεν ἡ πρόσκλησις εἰς κατὰ-κτησιν τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος, ἠκολούθησε τὴν παρ' ἐκείνου προσχεδιασθεῖσαν πορείαν. Ἡ τύχη ἔφερεν αὐτὸν μετὰ τῶν αὐτῷ ἀφωσιωμένων ὁπαδῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὅπου τὸ 1207 κατακτῆσας τὴν Ἄνδρον ἐθεμελίωσεν ἀνεξάρτητον δυναστείαν, καὶ κατέσχευεν αὐτὴν κρατῆσας μέχρι τοῦ θανάτου του, τὸ 1233. Ἀλλ' ἵνα δώσῃ εἰς τὰ ὄπλα του μεγαλειότερον κύρος, συνεταιρῇ τῷ κραταιότερῳ του συνεταίρῳ Μάρκῳ Σκνούδῳ τῆς Νάξου, εἰς τὸν ὅποιον ὁ αὐτοκράτωρ Ἑρρίκος ἐπὶ τῆς πομπῶδους ἐν Ῥαυεννίκῃ συνόδου κατὰ τὸ 1210 παρεχώρησε τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ ὅλου Αἰγαίου καὶ τῆς Δωδεκανήσου. Ὁ Σκνούδος ἀπεσπάρθη καθ' ὅλα ἀπὸ τῆς βενετικῆς ἐπικρατήσεως, γενόμενος ὑποτελής τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινικῆς μοναρχίας, ὡς αὐτοκρατορικός τοποτηρητής καὶ διαδοχικός τῆς αὐτοκρατορίας ὁμότιμος ἡγεμονίδης. Μετέπειτα ὅμως, ὅτε Βαλδουῖνος ὁ Β' ἀπώλεσε τὸν καίσαρικόν του θρόνον, μετεδίδασεν οὗτος τὴν κατ' ὄνομα ἐπικυριαρχίαν ἐπὶ τῶν δουκῶν τοῦ Αἰγαίου τῷ πρίγκηπι Γυλιέλμῳ Β' τῆς Ἀχαΐας. Ὅθεν ἐγγράφητο Μάρκος ὁ Α' τῆς Νάξου καὶ Κύριος τῆς Ἄνδρου ἡ δὲ δημοκρατία, ἀσχολουμένη περὶ τὴν κατάκτησιν καὶ ὑπεράσπισιν ἄλλων ἐν τῇ ἀνατολῇ κτήσεις τας, καὶ μάλιστα τῆς Κρήτης, οὐδέποτε ἐβόετο κατὰ νοῦν ἵνα διαταράξῃ τὴν ἐν Αἰγαίῳ ἰδρυθεῖσαν ὑποτελῆ δουκίαν, ἀλλὰ μάλιστα προσεπάθει νὰ συμπολιτευῇται μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἡγεμόνων, οὓς ἐτίμα ὡς ἀνεξαρτήτους μονάρχας, ἐν ἀδιασπάρστῳ φιλίᾳ. Οὕτως ἔμεινε καὶ ὁ Μαρίνος Δάνδολος ἀκώλυτος κάτοχος τῆς Ἄνδρου, καὶ ἀκεραίαν ἔχων πίστιν πρὸς τὸν οἶκον τῶν Σκνούδων, πρὸς τοὺς ὁποίους χαλαρά τις καὶ ἀπλῶς τιμαριωτικὴ τὸν συνέδεε σχέση. Σπανίως διέτριβεν ἐπὶ τῆς μακρᾶν κειμένης νήσου του, τὴν ὁποίαν ἐκυδέρνα ἡσυχῶς ἀπὸ τοῦ παλατίου του ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ ἁγίου Παύλου τῆς Βενετίας· σπουδαιότερα ὑποθέσεις τῆς πολιτείας ἀπασχολοῦν αὐτὸν περισσότερον· οὐχ ἥττον ὁ ἀποικισμὸς τῆς νέας κτήσεώς του προ-

χώρει ταχέως· πλῆθος Λατίνων ἀποικίζοντο ἐπὶ τοῦ πολυκρήνου καὶ πολυοῖνου ἐδάφους· ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπληθύνθη ἐπὶ τούτου, ὥστε ὁ πάππας Ἰννοκέντιος ὁ Γ' ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἰδρύσῃ λατινικὴν ἐπὶ τῆς νήσου Ἄνδρου ἐπισκοπὴν. Ἐν τῷ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντι χρυσοβούλῳ τῆς 13 Φεβρουαρίου 1208, ὑπέταξεν αὐτὴν μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐνταῦθα μόνον τὴν τῆς Εὐρίπου, Καρύττου καὶ Μεγάρων ἀναφέρω, τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν, ὡς μητροπολίτη· ἐν τούτοις εἰς τὰς προκειμένας πηγὰς δὲν περιεσώθη τὸ ὄνομα κανονὸς ἐπισκόπου Ἄνδρου πρὸ τοῦ ἔτους 1345.

Ὁ Μαρίνος Δάνδολος ἐν τῷ μεταξὺ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Ρογέρον τὸν Πρεμαρίνον, ἐστάλη τὸ 1208 παρὰ τῆς δημοκρατίας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ὀθωνα τὸν Δ', ἵνα προσφέρῃ αὐτῷ τὰ συγχαρητήρια κατὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀδιαφιλονεικῆτου κυριαρχίας μετὰ τὸν θάνατον Φιλίππου τοῦ Ὁευστάουφεν· δώδεκα ἔτη μετὰ ταῦτα βλέπομεν αὐτὸν ἀναλαβόντα ὁμοίαν ἐντολὴν παρὰ Φρειδερίκῳ τῷ Β'. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1220, ἀντικατέστησε τὸν Μάρκον Μιχιέλην ὡς βαῖλος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ μετὰ τρία ἔτη περιεβλήθη τὸ ἀξίωμα βενετοῦ κόμητος καὶ δημάρχου τῆς Ζάρας. Ἐν ταύτῃ τῇ θέσει διετέλεσε δέκα ἔτη ἡ ἐπιθυμία του, μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Πέτρου Ζιάνη κατὰ τὸ 1229, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δογικὴν ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν ὁ θεὸς του περιέβλεπτό ποτε μετὰ τσαύτης λαμπρότητος, ἀπέτυχε, διότι αἱ ψῆφοι τῶν ἐκλογέων διεχωρίσθησαν ἴσαι, καὶ ὁ λαγνὸς ἀπεφάνθη ὑπὲρ τοῦ συναγωνισθέντος Ἰακώβου τοῦ Τσιπώλου. Εἰς τὴν ἀείποτε στασιαζούσαν Ζάραν ἐφέρετο μὲ τραχυτάτην αὐστηρότητα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς δημοσίου ἀσφαλείας· ἡ κεφαλικὴ ποινὴ τὴν ὁποίαν ἐπέβαλε κατὰ τινῶν ὀχλαγωγῶν ἔφερεν αὐτῷ τὴν καταστροφὴν· διότι, ἐν ᾧ προητοιμάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Βενετίαν, ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ αἱ συγγενεῖς τῶν δημοσίων θανατωθέντων, καὶ τὸν ἐφόνευσαν τὸ 1233. Ἐκτὸς τῆς νήσου του, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχε κτίσει ὀχυρὸν φρούριον, καθὼς τοιαῦτα ἐπὶ πασῶν τῶν Κυκλάδων ὑπὸ τῶν Βενετῶν τότε νεωστὶ εἶχον ἐγερθῇ, ἀρχῇ περιουσίαν 36,450 ὑπερπύρων, ἐξαιρουμένης τῆς ἀξίας τῶν ἵπποτροφείων καὶ βουκεφάτων του. Ἰσχυρῶς καὶ ἡ μόνη του ἀδελφὴ Μαρία, ὑπανδρευθεῖσα εὐγενῇ τινι ἐκ τοῦ οἴκου Δῶρω (ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσως κέκληται καὶ τὸ παλάτιον Ca Doro ἐν Βενετίᾳ), ἐκέκτητο τὸ ἐν ταῖς καταστάσεσι τῆς πολιτείας ἦτοι τῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένον ποσὸν 1,400 ὑπερπύρων, συγκαταλεγόμενον καὶ τῶν πολυπληθῶν κτηνοστασίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς μὴ ὤρελαν, ὁ πρῶτος ἤδη τῆς Ἄνδρου κτήτωρ ἀπέθανεν, ἀπαις ἀναρρῆ πολυπλοκὸς ἐπὶ τῆς διαδοχικῆς διαδικασίᾳ, περὶ τὰ 60 σχεδὸν διεκτέλεσα ἔτη. Ἡ μόνη αὐτῷ ἐπιζήτῃσα ἦτο ἡ χήρα του Ἰελεῖα· αὐτὴ μόνη ἠδύνατο μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς Ἄνδρου· ἀλλὰ κατὰ τὸ τιμαριωτικὸν δίκαιον

(*) Ἡ Ἄνδρος ἦτο κυρίως ἐν ἀπὸ τὰ πρῶτα μέρη τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ὅτινα ὀικισθεῖσαν οἱ σταυροφόροι ἀπὸ Κερκύρας πλέοντες εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἀπέβησαν περὶ τὴν 15 Ἰουνίου 1203 ἐπὶ τῆς Ἄνδρου, καὶ διηλθον ὡπλισμένοι τὴν νήσον· ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὴν ἐκτίσθησαν νὰ ἐπιβάλωσι τὴν ἀναρχίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ βασιλοπαίδος Ἀλεξίου τοῦ Δ' ὡς κηρύττου, καὶ μετὰ ταῦτα διεβλήθησαν εἰς Ἀθῆνας τὸ 1207 κατὰ πρῶτον κατέστη ἡ Ἄνδρος πρᾶγματι ἐπίκοις τοῦ Βενετοῦ.

τῆς Ῥωμανίας, ἀφ' οὗ τὸ γένος τοῦ πρώτου τιμαριούχου ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐξέλιπε, καὶ οὐδεὶς πλησιέστερος ἐξ ἀρρένογονίας πλάγιος συγγενῆς ὑπῆρχεν, εἰ μὴ ὁ ἔγγονος Πέτρου τοῦ Δανδόλου, ἀδελφοῦ τοῦ πάππου τοῦ Μαρίνου τῆς Ἀνδρου, ἡ νῆσος ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ἄμεσον κτῆσιν τοῦ τιμαριωτικοῦ ἐπικυριάρχου δουκὸς Ἀγγέλου, υἱοῦ Μάρκου τοῦ Α' τῆς Νάξου. Οὗτος κατέλιπε λοιπὸν τῇ χήρᾳ Ἰελίτζᾳ τὸ ἥμισυ τῆς νήσου ὡς ἐπικληρὸν τῆς χηρείας τῆς ἀποτίμημα, κατὰ τὴν παρὰ τῶν Συνέδρων τῆς Ῥωμανίας καθιερωθεῖσαν συνήθειαν ἐν τῷ ὅρισμῳ, ὅτι τῇ χήρᾳ ὀφείλεται αὐτὸ ἥμισυ τοῦ τιμαρίου, τοῦ πύργου καὶ τῆς δικαιοδοσίας, ἡ αὕτη δὲ ὡμολόγησε πίστιν ὡς τιμαριούχος τῷ δουκί, καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ ἀσμένως διὰ τὸ ἀπονεμηθῆν αὐτῇ τῆς νήσου ἥμισυ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν. Τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐν ταῦτοις, τὸ ὁποῖον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν δουκίαν τῆς Νάξου, ἔδωκεν ὁ Ἀγγελος ὡς τιμᾶριον τῷ πιστῶς ἀφωσιωμένῳ Ἱερεμίᾳ Γκιζῇ, τῷ δυνάστῃ τῆς Σκίρου, Σκιάθου, καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου· ἀλλ' οὗτος, ὀλίγον σεβασθεὶς τῆς Ἰελίτζας τὰ δικαιώματα, ἔλαβε διὰ τῆς βίας τὸν πύργον καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς νήσου εἰς τὴν κατοχὴν του, καὶ ἐπέβηλε συγχρόνως κατὰσχέσιν ἐπὶ τῆς ἐκεῖ εἰρικομένης περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος Μαρίνου Δανδόλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Μαρίας Δώρω. Ἡ διωχθεῖσα ὁμῶς χήρα κύριε ζηλωτὴν προστάτην τὸν Ἰάκωβον Κυρίνην, ὅστις περιεφέρετο τότε συνεχῶς εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ῥωμανίας, καὶ τοῦ ὁποίου πιθανῶς ἐγένετο καὶ σύζυγος· οὗτος ἀνέλαβε τοιοῦτοτρόπως πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἥμισυ τῆς Ἀνδρου· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκδιώξῃ ἰδίᾳ χειρὶ ἀπὸ τοῦ οἰκαιοποικηθέντος κτήματος τὸν ὑπερήφανον Γκιζην, ὅστις εὗρισκεν εἰς τὸν κραταῖον ἀδελφόν του Ἀνδρέαν ἰσχυρὰν ὑποστήριξιν, ἐτράπη πρὸς τὴν πατριὸν τῆς Βενετίας δημοκρατίαν, ἐνέχων εἰς δίκην τοὺς ἄρπαγας τοῦ κτήματός του. Ἐκεῖ εἰσκηρούσθη, καὶ τὴν 11 Αὐγούστου 1243 ἐξεδόθησαν δύο τὰ αὐτὰ διαλαμβάνουσαι ἀποφάσεις κατ' ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν Γκιζην. Ἡ μεγάλη Βουλὴ ἐψηφίσατο ἐν πρώτοις ἵνα κατασχεθῶσι πάντα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματα, ὅσα ἐκεῖνοι ἐκέκτηντο ἐν Βενετία· ἔπειτα νὰ διατάξῃ αὐτοῖς ὁ Δόγης Ἰάκωβος Τιέπωλος νὰ παραδώσωσιν ἐντὸς προθεσμίας μέχρι τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1244, ἂνευ ἐπιφυλάξεώς τινος τὸν τε πύργον καὶ τὴν νῆσον τῆς Ἀνδρου, καθὼς καὶ τὴν ἀρπαγείσαν περιουσίαν τοῦ Μαρίνου Δανδόλου καὶ τῆς ἀδελφῆς, εἰς τὸν Βαίλον τῆς Εὐρίπου ἢ ἄλλον τινα πληρεξούσιον τῆς δημοκρατίας, καὶ νὰ παρουσιασθῶσι προσωπικῶς ἐνώπιον τοῦ Δόγου καὶ τοῦ συμβουλίου του μέχρι τῆς ἀκολούθου ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου· εἰ δὲ κωλυόμενοι ὑπὸ ἀξίας λόγου αἰτίας, δὲν ἤθελον δυνήθῃ νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτοπροσώπως, ἔπρεπε νὰ πέμψωσι πληρεξούσιους, οἵτινες ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἐκπροσωποῦσιν αὐτούς· εἰ δὲ παρέδιδον τὰ παρὰ νόμον καταχόμενα κτήματα, τότε ὁ Δόγης ἔθελε πάσῃ τὴν διαδικασίαν πρὸς

τὰ ἀφορῶντα πάντα τοὺς ἔχοντας ἀπαιτήσεις, τὸν τε Ἰάκωβον Κυρίνην, τὴν Μαρίαν Δώρω, τὸ δηνόσιον τῆς Βενετίας ταμεῖον, ὡς καὶ πάντα ἄλλον· μὴ συμμορφούμενοι δὲ τῇ ἀποφάσει ταῦτα νὰ κηρυχθῶσιν ἐκτὸς νόμου ἐν τε τῇ Βενετία καὶ ἀπανταχοῦ τῶν Βενετικῶν κτήσεων, αὐτοὶ τε προσωπικῶς καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι, καὶ νὰ κατασχεθῶσι πάντα τὰ τε κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματα αὐτῶν εἰς ὄφελος τῶν ἐχόντων πραγματικὰς ἀξιώσεις. Ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις προεχώρει μᾶλλον βραδέως, καὶ τούτου αἰτία ἦτο κυρίως τὸ περιστατικὸν ὅτι ὁ Λωρέντζος Τιέπωλος, υἱὸς τοῦ Ἰάκωβου, εἶχε νυμφευθῇ τὴν Μαρκεζίναν Γκιζην, πρεσβυτέραν θυγατέρα τοῦ Ἱερεμίου. Μόλις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δόγου, ὅτε καὶ ὁ Ἱερεμίας εἶχεν ἀποθάνει, ἐπανελήφθη ἡ ὑπόθεσις· καὶ τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν Γκιζην κατασχεθέντα κατετέθησαν παρὰ τῇ εἰσαγγελείᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἐδίδοντο δὲ εἰς δάνειον ποσότητες ἐξ αὐτῶν ἐπὶ συναλλαγματοκαίς, ἡ ἐπὶ γραμματίοις ἀλληλεγγύης (cuius legancia)· ἡ ἀπόδοσις ὁμῶς τῆς νήσου δὲν κατωρθώθη· ὅθεν ἡ κυβερνήσις ἀπέστειλε τὸν Ἰωάννην Πρεμαρίνον καὶ Βαρθολομαῖον Βαρότζην πρέσβεις εἰς τὴν Ῥωμανίαν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Γκιζην, ὃς τις ὡμολόγησεν ὑπακοὴν εἰς τὰς διατάγας τοῦ Δόγου, καὶ μάλιστα εὐθύς μετὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ ἴδιος εἰς Βενετίαν ἵνα διεκδικήσῃ τὴν ὑπόθεσίν του. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ δούξ Ἀγγελος Σκουῦδος, εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἱερεμίου, ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἀφῆκεν ἀρρένας κληρονόμους, ἐπανέλαβε καὶ πάλιν τὸ τιμᾶριον αὐτοῦ, τὴν νῆσον Ἀνδρον· ἀλλὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς, κατὰ τὰ πρότερον ὀρισμένον, ἀπένειμεν ἐκ νέου τῇ χήρᾳ τοῦ Δανδόλου Ἰελίτζᾳ. Ἀλλ' ἡ Βενετία δὲν καθυσχράσθη με τοῦτο· τὴν 28 Μαρτίου 1252 διέταξεν ἡ μεγάλη Βουλὴ τὸν Ἀνδρέαν Γκιζην νὰ μένῃ πιστὸς εἰς τὴν μεθ' ὅρκου ὑπόσχεσίν του, καὶ νὰ συνεργήσῃ παντὶ τρόπῳ, ὅπως ἡ νῆσος Ἀνδρος μετὰ τοῦ φρουρίου καὶ τῶν δουλοπαροίκων παραδοθῶσι μέχρι τῆς ἀκολούθου ἑορτῆς τῶν ἁγίων Πάντων ὑποχείρισι τῇ Βενετίᾳ, ὥστε πάντες οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις νὰ εὗρωσι δι' αὐτῆς τὸ δίκαιόν των. Ἐάν ἡ νῆσος μέχρι ταύτης τῆς προθεσμίας παρεδίδετο, τότε τὰ δημοθέντα χρήματα τοῦ Γκιζην ἤθελον ἐπιστραφῇ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς αὐτὸν ἢ τοὺς γενικοὺς αὐτοῦ πληρεξούσιους, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι δι' αὐτὰ τὰ ποσὰ ἔπρεπε νὰ παρέρχῃ ἀξιοχρεῶν ἐγγύησιν ἐπὶ ἓν ἔτος, καὶ νὰ ὀρκισθῇ, ὅτι ἤθελε παρουσιάσθαι νὰ δίδῃ λόγον ἐν καιρῷ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς δημοκρατίας. Ἐν ταῦτοις ἐπατράπη αὐτῷ μέχρι τῆς ἀνω ῥηθείας ἑορτῆς, ἐπὶ ἀδείᾳ τῆς εἰσαγγελείας τοῦ ἁγίου Μάρκου, νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν χρημάτων αὐτῶν εἰς συναλλαγὰς ἐμπορευμάτων, ἥτοι πεπέρους, κηρίων, μετὰξῆς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ νὰ καταθέσῃ αὐτὰ πάλιν παρὰ τῇ εἰσαγγελείᾳ· αὐτὰ δὲ ἤθελον χρησιμεύειν ὡς ἐνέχυρον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς νήσου, καὶ ἐάν αὕτη δὲν ἐγένετο, νὰ μένωσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δημοκρατίας, αὐτὸς δὲ νὰ ἀποκηρυ-

χθῆ ἐκ νέου παρὰ τῆς πολιτείας. Μέχρι τῆς τεθείσης προθεσμίας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἀνδρέα Γκίτζη διὰ τὴν νῆσον Ἀνδρον· ἀλλὰ πᾶσα ἄλλη ἐτέρου εἶδους διαδικασίᾳ, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οὗτος ἤθελε διατρίβει ἐν Βενετίᾳ, ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὸν τακτικὸν τῆς δρόμον. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν καθ' ἣν ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, ἐκοινοποιήθη αὕτη εἰς τὸν Ἀνδρέαν· ἀλλ' ἤδη ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἀνδρου δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὦθεν τὴν 19 Μαρτίου 1253 διετάχθησαν πάντες ὅσοι ἀπὸ τὰ δημευθέντα πράγματα τοῦ Γκίτζη εἶχον λάβει ποσὰ ἐπὶ συναλλαγματικαῖς ἢ διὰ γραμματίων ἐπὶ ἀλληλεγγύῃ (collegancia) νὰ ἐπαναλάβωσι τὰ ἐπὶ τούτοις δεδομένα ἐνέχυρα, καὶ νὰ πληρώσωσι τὰ χρήματα μετὰ τῶν τόκων, ἐντὸς ἐνὸς μηνός, παρὰ τῆς εἰσαγγελείας, ἐπὶ ποινῇ προστίμου δύο σολδίων δι' ἐκάστην λίραν. Ἡ κατὰ νόμον προθεσμία ἀνεβλήθη παλλάκις, καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ 4 ἡμέρας, ἔπειτα δὲ μέχρι τῆς 18 Μαΐου, καὶ τελευταίον ἀπὸ τῆς 22 Μαΐου ἐπὶ 15 ἄλλας ἡμέρας· ἰδιαίτερος ὁρισμὸς ἐπέτρεψε τὴν 10 Ἀπριλίου τῷ Λωρέντζω Τιεπόλω, τότε κόμητι τῆς Βελίτζς, ἐπὶ ἐγγυήσει 200 λιρῶν, νὰ ἀποδώσῃ μετέπειτα, ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκ Μεδιολάνων, τὰ εἰς τὴν ὁμάδα τῆς περιουσίας Γκίτζη ἀνήκοντα χρήματα. Ὡς ἡ τοιοῦτοτρόπως εἰς χρήματα μεταβληθεῖσα, καὶ παρὰ τῆς εἰσαγγελείας παρκατατεθεῖσα περιουσία τοῦ Γκίτζη συναποσούτο εἰς 36,000 λίρας βενετικάς. Ἐπειδὴ δὲ μὲ ὅλην του τὴν καλὴν θέλησιν ὁ ἴδιος δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ παραδώσῃ τὴν Ἀνδρον τῇ δημοκρατίᾳ, ἀπεκηρύχθη ἐκ νέου, καὶ νέα δημευσις διετάχθη, μέχρις οὗ αἱ κινδυνώδεις παραχαί τῆς Εὐβοίας παρεκίνησαν τὴν πολιτείαν νὰ δευχθῇ ἡπιωτέρα. Ὁ γέρον Ἀνδρέας Γκίτζης ἔδωκε πληρεξουσιότητα τὸ 1258 τῷ παρὰ τὴν συνοικίαν ἁγίου Μωϋσῆ ἐν Βενετίᾳ κατοικοῦντι υἱῷ του Μαρίνῳ, ἵνα παρέλξῃ ἐγγυήσιν διὰ τὰ κατασχεθέντα χρήματα τοῦ πατρὸς του, ὥστε, ἀναιρεθείσης τῆς ἀποκηρύξεως νὰ ἔλθῃ εἰς Βενετίαν καὶ νὰ δώσῃ δείγματα τῆς εἰς τὸν Δόγην ἀφοσιώσεώς του, ὅτι ἤθελε διαμείνει ἐκεῖ ὁλόκληρον ἔτος καὶ ἔτι πρὸς, ἵνα δώσῃ λόγον ἅπασι τοῖς ἐνάγουσιν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Δόγου καὶ παντός ἄλλου δικαστηρίου ἐν Βενετίᾳ· ὅτι ἤθελε πληρώσει τὴν ἐπιβληθεῖσαν ἀποζημίωσιν, καὶ ὅτι ἤθελεν ἀναλάβει τὴν εὐθύνην διὰ τὸν υἱὸν του Βαρθολομαῖον Γκίτζην διὰ τε τὰς κατ' αὐτοῦ γενομένας αἰτιάσεις καὶ τὰς πολιτικὰς δίκας. Ἡ κατὰ τὴν 10 Ἰανουαρίου 1259 γενομένη αἰτησίς του εἰσηκούσθη· τὴν 28 Μαρτίου ἀπεφασίσθη ὅτι ἀναιρουμένης τῆς προσκοθείσης ἀποκηρύξεως, ἐπετρέπετο τῷ Ἀνδρέᾳ Γκίτζη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Βενετίαν, ἵνα ὑποβληθῇ εἰς ἀνάκρισιν διὰ τὰς προσαπτομένας αὐτῷ καὶ τῷ υἱῷ του κατηγορίας ἐπὶ βιαιοπραγίαις κατὰ τὴν Ἀνδρον, καθὼς καὶ τῶν δι' ἀντεκδίκησιν τῶν παρὰ τῆς δημοκρατίας ληφθέντων μέτρων εἰς Βενετούς πολίτας ἐπιβληθεισῶν ζημιῶν· ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν ἤθελον προσεγγάγει μάρτυρας ἰ-

κανούς, τότε ἡ ἀπόφασις ἔπρεπε νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὴν κρίσιν τῶν δικαστῶν. Ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας δὲν ἐνεφανίσθη ἐν Βενετίᾳ, ἀποθανὼν τὸ αὐτὸ ἔτος 1259, δυναστεύσας ἐν Τήνῳ, Μυκόνῳ καὶ πολλαῖς ἄλλαις νήσοις τοῦ Αἰγαίου ἐπὶ 52 ἔτη. Εἰς τὰς ἐλληνικάς του κτήσεις τὸν διεδέχθη ὁ πρεσβύτερός του υἱὸς Βαρθολομαῖος ὁ Α', ἐν ᾧ αἱ νεώτεροι ἔμενον ἐν Βενετίᾳ. Ἡ περὶ Ἀνδρου δίκη ἐτελείωσε διὰ συμβιβασμοῦ· ὁ Ἀνδρέας, ὡς πάντες εἶδον, εἶχε πράξει τὸ κατὰ δύναμιν ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν νῆσον καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς δημοκρατίας, τὴν δὲ περιουσίαν του ἐξώδευσεν εἰς ἐκδουλεύσεις ὑπὲρ τῆς πολιτείας· ἀλλὰ μόλις 21 ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξεδόθη ἡ τελικὴ ἀπόφασις ἐπὶ τῶν δημευθέντων χρημάτων του. Τὴν 17 Ὀκτωβρίου 1280 ἀπεράνθη ἡ μεγάλη Βουλὴ, ἵνα δοθῶσι τὰ εἰσοδήματα τοῦ Ριάλτου ἀπὸ τῆς 11 Νοεμβρίου, ἡμέρας τοῦ ἁγίου Μαρτίνου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τῷ Ἰερεμῖᾳ Γκίτζη, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, τῷ Νικολῷ Κυρίνῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς δικαίωματα ἔχουσιν ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀνδρέα δημευθείσης κληρονομίας, μέχρι τελείας αὐτῶν ἀποζημιώσεως, καὶ μόνον ἡ τοῦ πρώτου ἔτους πληρωμὴ ἔπρεπε νὰ μὲνῃ τῇ πολιτείᾳ, ἀπέναντι τῶν δικαιωμάτων τῆς. Ἐδῶ βλέπομεν μετὰ τὴν ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη τὸ δικαίωμα νὰ νέμονται τὸ τελωνεῖον τοῦ Ριάλτου, νὰ παρουσιάζηται κατὰ πρῶτον καὶ ὁ Νικολῶς Κυρίνης, ὁ κληρονόμος τοῦ Ἰακώβου ἐκείνου, ὅστις διὰ πράξεως τοῦ 1243 παρουσιάσθη ὡς ἐπίτροπος, ὦν πιθανῶς καὶ σύζυγος τῆς Ἰελίτζς, καὶ ὅστις προσέτι τὸ 1264 περιεβέβλητο τὸ ἀξίωμα βενετοῦ κόμητος τῆς Ζάρας. Ἡ Ἰελίτζς εἶχεν ἐπικυρωθῇ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀπονειμθέντος αὐτῇ ἡμίσεως τῆς Ἀνδρου καὶ παρὰ Μάρκου Β' τοῦ Σανούδου, διαδεχθέντος κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ ἔτους 1262 τὸν πατέρα του Ἀγγελον ἐπὶ τοῦ δουκικοῦ θρόνου τῆς Νάξου· ἀλλὰ βραχύτατον χρόνον ἔζησε μετὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ νέου τῆς τιμαριωτικοῦ ἐπικυριάρχου, ἀποθανοῦσα περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1262.

Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἔπεσεν ἡ Κωνσταντινούπολις εἰς τὰ νικηφόρα ὅπλα Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ ὁποῦ ὁ στόλος διοικούμενος κυρίως ὑπὸ Γενουηνσίων ἐπεχείρει ἐπιδρομὰς κατὰ τῶν ἀπροφυλάκτων Κυκλάδων, καὶ ἤρῃωσε τὴν Νάξον, Πάρον, Κέω, Λήμνον, Χίον, καὶ ἄλλας πολλὰς, κατὰ μικρὸν δὲ ὑπέταξε καὶ μονήρεις τινὰς νήσους ὑπὸ βυζαντινὴν πάλιν κυριαρχίαν. Ὁ δούξ Μάρκος ὁ Β', μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἰελίτζς, ἐδήμευσε τὸ παρ' αὐτῆς κατεχόμενον ἡμισυ τῆς Ἀνδρου, διότι ὁ ἀμεσὸς τῆς κληρονομίας δὲν ἦτο ἐν τῇ γῶρᾳ παρών, καὶ αὐτὰ του τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα ἦσαν διοριλονεικούμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Τὸ τιμαριωτικὸν δίκαιον τῆς Ῥωμανίας ὠρίζεν, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ νόμιμος κληρονόμος ἐντὸς 40 ἡμερῶν δὲν ἀντελαμβάνετο τῶν δικαιωμάτων του, ἐζημιούτο τὰ εἰσοδήματα τοῦ πρώτου ἔτους· εἰ δὲ, ἐν Ῥωμανίᾳ ὑπάρχων, δὲν ἐφαίνετο ἐντὸς ἐνὸς ἔτους καὶ μιᾶς ἡμέρας, ἀπεκλείετο, καὶ ἂν αἱ

παρῶσαι αἰτίαι ἐμπόδιζον τὴν ἐμφάνισίν του, ἐν ᾧ ἡ προθεσμία διὰ τὸν διατρέποντα ἐκτὸς τοῦ κράτους τῆς Ῥωμανίας προσδιωρίζετο εἰς δύο ἔτη καὶ δύο ἡμέρας. Ἀλλὰ τῆς ἱερίδας ὁ μόνος κληρονόμος ἦτο ὁ ῥηθείς Νικολῶς Κυρίνης, μὲ τὸ ἐπώνυμον Δουράντης, ὅστις εἶχε τὸ παλάτιόν του ἐπὶ τοῦ πεδίου Παναγίας τῆς παγκάλου (Campo S. Maria formosa), ὅπου σήμερον ὑφύεται τὸ παλάτιον *Κυρίνη-Σταυπάλεια* (Palazzo Quirini Stampalia). Οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ τὸ 1263 παρὰ τῆς δημοκρατίας του ὡς Βαῖλος εἰς Ἱπτολεμαῖδα, τὴν δὲ θέσιν ταύτην ἔσχεν ἕως περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐπομένου ἔτους· κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς Βενετίαν, προσωρμίσθη εἰς Νάξον, καὶ παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δουκὸς Μάρκου τοῦ Β', ἵνα ἀπαιτήσῃ δι' ἐαυτὸν τῆς ἱερίδας τὴν κληρονομίαν, τὸ ἥμισυ τῆς Ἀνδρου· ἀλλ' ἐπειδὴ παρουσιάσθη δύο ἡμέρας μετὰ τὸ τέλος τῆς νομίμου προθεσμίας, ἀπήντησεν ὁ δούξ, ὅτι δὲν ἐπατρέπετο αὐτῷ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν αἰτησίαν του, ἀν καὶ τὸ κατ' αὐτὸν εἶχε τὴν καλὴν θέλησιν νὰ ἀπονείμῃ τὸ δίκαιόν του, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν παρέπεμψεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ ὑψηλοῦ τῶν ὁμοτίμων δικαστηρίου τῆς Ἀχαΐας. Ἀπατηθεὶς εἰς τὰς ἐλπίδας του ἐπέστρεψεν ὁ Κυρίνης εἰς Βενετίαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδυνήθη τότε νὰ διενεργήσῃ καμμίαν ἀπόφασιν ὑπὲρ ἐαυτοῦ κατὰ τοῦ κραταιοῦ δουκὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους· ὥστε πρὸς ὥραν ἔμενεν ἥτυχος, ἐδέχθη τὸ 1268 τὴν πρὸς τῆς δημοκρατίας προσφερθεῖσαν αὐτῷ θέσιν πρέσβευς παρὰ τῇ Ῥωμαϊκῇ αὐλῇ, καὶ ἀντικατέστησε τὸ 1275 τὸν Βικτώριον Δολφῖνον ὡς Βαῖλος τῆς Εὐρίπου ἐπὶ ἓν ἔτος· ἐν τούτῳ τῷ ἀξιώματι εἶχεν ἀρκοῦσαν εὐκαιρίαν νὰ λαμβάνῃ εἰδήσεις περὶ τε τῶν τῆς Ἀνδρου ὑποθέσεων, ἥτις τότε εἶχεν ἐνωθῇ καθ' ὁλοκληρίαν μετὰ τῆς δουκίας Νάξου, καθὼς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐν Αἰγαίῳ πελάγει διατρεχόντων. Τότε ὁ αὐτοκρατορικός μέγας δούξ Λιζάριος, ἀπὸ βικεντινῆς καταγόμενος οἰκογενείας (καὶ ὑπὸ βυζαντινὴν ὑπηρεσίαν), εἶχεν ἀποσπάσει νήσους πολλὰς, μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, ἀπὸ τοῦς Βενετοῦς αὐτῶν δυνάστας. Ἡ ἐκστρατεία, τὴν ὁποίαν Μάρκος ὁ Β', « *δοῦξ Νάξου καὶ Ἀνδρου* » προσωπικῶς ἐκίνησεν ἐναντίον του, ἔμεινεν ἀνευ ἀποτελέσματος, καθὼς καὶ αἱ προσπάθειαι τῆς Βενετίας νὰ καταδαμάσῃ τὸν κοινὸν ἐχθρόν. Ὁ Λιζάριος μάλιστα ἔκαμιν ἀπόδασιν ἐπὶ τῆς Νάξου καὶ Ἀνδρου· πλήθος πειρατῶν ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ, οἵτινες αὐτόκλητοι ὑπὸ ἐλληνικὴν ἢ γενονησίαν σημαίαν μετῆρχοντο τὰ πειρατικὸν ἐπάγγελμα εἰς τὰ διὰ τοὺς σκοποὺς των τόσον πρόσφορα ὕδατα τοῦ Αἰγαίου· περὶ τὴν Ἀνδρον μάλιστα, ἥτις ἦτο τὸ κέντρον τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν λοιπῶν νήσων καὶ τῆς Εὐβοίας, ἦταν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ θέατρον τῶν πράξεών των.

Ὅτε αὐτὸς ὁ Λιζάριος κατὰ τὸ 1269 μετὰ τοῦ στόλου του ἔφθασεν εἰς Ἀνδρον, ὁ φίλος του Ἰωάννης Δε-λο-Κάβω ἐρρυσόληκε τὰ μὲ σίτον φορτωμένα καὶ διὰ τὴν Εὐρίπον προσδιωρισμένα πλοῖα

Ἰωάννου τοῦ Δανδάλου εἰς τὸ ληστρικὸν καταγῶγιόν του, τὴν Αἶνον. Ὁ Δαιμονογιάννης, εἰς τῶν προϋχόντων τῆς Μονεμβασίας, ἅμα δὲ καὶ εἰς τῶν πλέον διαβόητων πειρατῶν, ἐλήστευσε τὴν ἡμέραν τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου μεταξὺ Καρύστου καὶ τοῦ ἄκρου τῆς Γεραιστοῦ (Cavo Mantello) τὸν Πέτρον Λομβάρδον· κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1274 ἐσυλλέθησαν τὰ πλοῖα Ἰωάννου Δε-Νεγροπόντε καὶ Γαλβάνου Βιτάλη, οἵτινες, καθὼς καὶ ὁ Λομβάρδος, ἐπλεον ἀπὸ τῆς Εὐρίπου εἰς Ἀνδρον, ὑπὸ τοῦ Βερναρδίνου ἐκ Μονεμβασίας καὶ Μάρκου Ῥόσσου πλησίον τῆς Γλαυκοννήσου (Cavaliani), καὶ ὑπὸ Ἰακωβίνου τοῦ ἐκ Δοδίου καὶ Ἀνσάλδου τοῦ ἐκ Γενούης ὅπως δι' ὅλου πλησίον τῆς Ἀνδρου· τὸ ἴδιον δυστύχημα ἠκολούθησε καὶ εἰς τὴν Βόναν, γήραν Σεργίου τοῦ ἐξ Ἀνδρου, πλησίον τῆς Γλαυκοννήσου ὑπὸ τοῦ Δε-λο-Κάβω τὴν 21 Ἰανουαρίου 1275. Ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Κυρίνη κῆρυξεν ἔτι μᾶλλον ἡ θρασύτης τῶν πειρατῶν, καὶ αὐτὴ ἡ Εὐβοία δὴν ἦτο πλέον ἀσφαλὴς ἀπ' αὐτῶν. Ὀθωλίνος ὁ ἐκ Μεθιστάνων, καθ' ὁδὸν ἀπὸ Ἀνδρου μεταβαίνων εἰς τὴν ῥηθείσαν νῆσον, ἐσυλλέθη ὑπὸ τοῦ Ὀδισζάνου ἐκ τῆς Αἶνου· ὁ Μάρκος Ῥόσος ὑπὸ τοῦ ἀνω ῥηθέντος Ἀνσάλδου καὶ Ἰωάννου υἱοῦ τοῦ Πέτρου Βάλβου πλησίον τῆς θέσεως Περιδόλι (? Baroniolo), καὶ τὸ σιταγωγὸν πλοῖον τοῦ Ἰωάννου Βαρότζη ὑπὸ τοῦ Δαιμονογιάννη πλησίον τῆς θέσεως Παντελένη (? Pantelene). Ἡ παρατολμία μάλιστα τῶν ληστῶν προσέδωκεν εἰς τοσοῦτον ὥστε, ὅτε ὁ Ἰωάννης Βόλπης, Βενέδικτος Φρασκέας, Ματθαῖος Ἰακώβου, Βονιφάτιος Δε-Σάντα-Μαρία, καὶ Ἀγγέλως Μαρίνης μετὰ τοῦ παρ' αὐτῶν ναυλωμένου πλοίου (coziplagia) ἵσταντο ἠγκυροβολημένοι πλησίον τῶν παρὰ τὸ Γαύριον σκοπέλων, περιμένοντες τὸν καιρὸν ἵνα πλεύσωσιν ἀπὸ Ἀνδρου εἰς Εὐβοίαν, ὁ Βουλγαρίνος, εἰς τῶν ἐν Αἶνῳ ἐμφωλευόντων πειρατῶν ἐκ Πίσας, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν, καὶ ὅτε ἐρωτηθέντες διὰ τὰ διαβητήριά των ἐφανέρωσαν ὅτι ἦσαν Βενετοὶ ἐξ Εὐρίπου, κατεπάτησε μὲ τοὺς πόδας του τὰ ναυτιλιακά ἐγγράφα, καὶ ἤρπασε τὰ ὀλίγα μετρητὰ χρήματά των. Οὕτως ἡ τοῦ Κυρίνη ἀρματοεὶα παρεῖχεν αὐτῷ ἀρκετὰς δυσχερείας, οὐδὲ ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ συλλάβῃ κατακτητικὰς ιδέας ἢ τῆς δημοκρατίας διαταγὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ἀρμωστὰς τῶν κτήσεών της (Rettori), ἢ ἀπαγορεύουσα αὐτοῖς πᾶσαν ἐπέμβασιν. Μάρκος ὁ Β' κατεῖχεν ἀνενοχλήτως τὴν Ἀνδρον, ἥτις ὡς καὶ πρότερον ἐπρομήθευε τὴν Εὐβοίαν μὲ πολλὰ πρόσιμα, σίτους, οἶνον, τυρὸν καὶ μαλλία· ἀλλ' ἅμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσει τοῦ δόγου Ἰωάννου Δανδάλου (1280—1289) ἐφάνησαν διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι κτήσεις τῶν Βενετῶν καλλίτεροι καιροί, καὶ ὁ Νικολῶς Κυρίνης, βοηθεῖα τῶν παλυπληθῶν φίλων καὶ συγγενῶν του, ἐργάζετο πρὸς ἐπανάληψιν τῆς δίκης τῆς περὶ ἀποδόσεως τοῦ ἡμίσεως τῆς Ἀνδρου. Ὁ δόγης ἦν ἔτοιμος πρὸς τοῦτο· τέλος τὴν 12 Μαρτίου 1282 ἀπεφασίσθη ἐν τῇ μεγάλῃ Βουλῇ νὰ γράψωσι πρὸς τὸν δούκα Μάρκον τὸν Β'. Σχευδὸν, καὶ μάλιστα

κυρίου περὶ τῆς τοῦ Κυρίνου διαδοτικῆς ὑποθέσεως. Ὁ ἡγεμὼν τοῦ Αἰγαίου ἐκλητεύθη διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ (29 Σεπτεμβρίου) τοῦ ἰδίου ἔτους, ἵνα ἐλθῇ εἰς Βενετίαν καὶ προσωπικῶς ἢ δι' ἐπιτετραμμένου νὰ δώσῃ λόγον ἐνώπιον τοῦ Λόγου τῷ Νικολῷ Κυρίνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐνάγουσιν· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐνεφανίζετο, οὔτε ἐσταλλεν ἀντιπρόσωπον, ἤθελον ἐφαρμοσθῇ κατ' αὐτοῦ τὰ ὀριζόμενα παρὰ τοῦ νόμου.

Ἡ ἀξίωσις αὕτη τῆς δημοκρατίας, νὰ κλητεύῃ ξένους κοριάρχας ἐνώπιον τοῦ δικαστικοῦ βήματός της, ἠδύνατο εἰς τοιαύτην περίπτωσιν κατὰ τοῦτο μόνον νὰ δικαιολογηθῇ, ὅτι ἐθεώρει τὸν δοῦκα Μάρκον τὸν Β' ὡς πολίτην τῆς Βενετίας, ἐπὶ τῶν διαφορῶν τοῦ ὁποίου μετ' ἄλλων Βενετῶν αὐτῇ μόνῃ ἀνήκε· ὡς ἀποφανθῇ ἀνεκκλήτως· ἀλλ' ἡ αἰτία τοιαύτης θετικῆς προσκλήσεως ἦτο ἐτι σπουδαιότερα· ἡ δημοκρατία ἤθελεν ὥστε τὴν ἐπικυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου, ἥτις, ἀφ' οὗ ἐξεκλήρισεν ἐν ἀρρένογονίᾳ ὁ εἶκος τῶν Βιλλαρδοίνων, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρίγκηπος Λοδοβίκου Φιλίππου τοῦ Ἀνδεγαυοῦ, περιῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον τὸν Α' τῆς Νεαπόλεως, ὡς πρίγκηπα τῆς Ἀχαΐας, νὰ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ μιστοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς πράγμασι προεισδύσαντος ἡγεμόνος. Ἀλλ' ὁ δούξ Μάρκος, ὅστις ἐκληρονόμησε τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν προγόνων του, δὲν ἦτο ἐκ τῶν φοβουμένων τοιαύτας βικίας προσταγᾶς. Ἀπῆντησε μετ' εὐσταθείας τῷ Δόγῃ, ὅτι λαβὼν τὸ κλητήριον θέσπισμα τὸ προσκαλοῦν αὐτὸν εἰς τὴν Βενετίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, ἵνα ἀπολογηθῇ τῷ Νικολῷ Κυρίνῃ, ἀναγκάζεται νὰ ἐξηγήσῃ αὐτῷ τὰ ἐπὶ τῆς Ἀνδρου δικαιώματά του. «Ὁ ἡμέτερος πάππος (Μάρκος ὁ Α') ἐκυρίευσεν τὴν Ἀνδρὸν μετὰ τῆς Νάξου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Αἰγαίου νήσων, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν δουκίην Νάξου καὶ Ἀνδρου, εἰς καιρὸν καθ' ὃν κατεκτήθη ἡ αὐτοκρατορία, δι' ἐξόδων του καὶ βοήθειαν τῶν ὁπαδῶν του· ἀφ' οὗ δὲ κατέκτησε τὰς προμνησθείσας νήσους, περιεβλήθη τὴν ἀρχὴν ἐπ' αὐτῶν ὁ ἡμέτερος πάππος παρὰ τοῦ τότε αὐτοκράτορος (Ἐρρίκου τῆς Ἀγγλίας) ὡς τιμᾶριον, ἐλευθέρως καὶ μετὰ παρότρυνσιν πλεονέστερας ἢ πᾶς ἄλλος βαρὼν τῶν τότε ἐν Ῥωμανίᾳ, μὲ πάντα τὰ δικαιώματα, εἰσοδήματα, τιμὰς καὶ δικαιοδοσίας ὅσαι ἀνήκουσι τῇ εἰρημένῃ δουκίᾳ, καὶ ὠρκίσθη διὰ τὰς νήσους αὐτάς ἐνώπιον τοῦ τότε αὐτοκράτορος, τὸν ὅρκον τῆς ὑποταγῆς καὶ τὴν ὀφειλομένην πίστιν, ἐφ' ὅρου ζωῆς, καὶ ποτὲ δὲν ἠνοχλήθη παρὰ τῆς Βενετίας οὔτε παρὰ τινος τῶν τότε δογῶν διὰ τὸν ὅρκον αὐτὸν καὶ τὴν πίστιν. Ὅτε λοιπὸν ὁ κύριος ἡμέτερος πάππος μετὰ τὴν ὀρκωμοσίαν ἐκείνην, ὡς προεῖρηται, ἥτις ἐξασφάλιζεν αὐτῷ τὴν κτῆσιν τῶν εἰρημένων νήσων, διέτριβεν εἰς Βενετίαν, ὑπῆρχε συγχρόνως ἐν Βενετίᾳ καὶ ὁ σύγενής ἀνὴρ κύριος Μαρῖνος Δάνδολος, ὅστις ἐκράτει τὴν προμνησθείσαν νήσον παρὰ τοῦ ἡμετέρου κυρίου πάππου, οὗ-

τε παρὰ τῆς πολιτείας, οὔτε παρὰ τινος τῶν τότε δογῶν, κατ' οὐδένα τρόπον, οὔτε ἀγωγῇ κατ' αὐτῶν, οὔτε ἐνόχλησις οἰκδύποτε αὐτοῖς ἐγένετο, ἀλλὰ μάλιστα περιποιήθησαν αὐτοὺς μεγάλαις τιμαῖς, καὶ πολλὰς αὐτοῖς ἐδῆλωσαν χάριτας περὶ τῆς Βενετίας καὶ ἐν ὅσῳ ὁ αὐτὸς κύριος ἡμέτερος πάππος ἐζῆ, ἐκέκτητο εἰρηνικῶς καὶ ἀνενοχλήτως τὰς ἐρηθείας νήσους μεθ' ὅλων τῶν προμνησθέντων δικαιομάτων, εἰσοδήματων, τιμῶν καὶ δικαιοδοσιῶν· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ῥηθέντος ἡμετέρου πάππου, ἔδωκεν ὡσαύτως ὁ κύριος ἡμέτερος πατήρ τὸν ὀφειλόμενον τῆς ὑποταγῆς ὅρκον τῷ αὐτοκράτορι Ῥοβέρτῳ, τῷ αὐτοκράτορι Ἰωάννῃ, καὶ τῷ αὐτοκράτορι Βαλδοίνῳ, οἵτινες ἐζῶν τότε, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦς αὐτοὺς ὅρους ὡς καὶ ὁ ῥηθείς κύριος ἡμέτερος πάππος, ὡς προεῖρηται. Μετὰ ταῦτα ὅμως ὁ ῥηθείς ἡμέτερος κύριος πατήρ («Ἀγγελος»), κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Βαλδοίνου, ὥμοσε τὸν ἰδίον ὅρκον τῆς ὑποταγῆς τῷ τότε ζῶντι ἡγεμόνι (Γουλιέλμῳ Β') τῆς Ἀχαΐας, καὶ ζῶντος αὐτοῦ, εἶχε, ἐκράτει καὶ κατείχε τὰς ῥηθείσας νήσους εἰρηνικῶς. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ προῤῥηθέντος κυρίου ἡμετέρου πατρὸς, ὡμόσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ὀφειλόμενον τῆς ὑποταγῆς ὅρκον τῷ κυρίῳ ἡγεμόνι ὑπὸ τὸν ἰδίον ὅρον, ὡς καὶ ὁ κύριος ἡμέτερος πάππος καὶ ὁ κύριος ἡμέτερος πατήρ, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ ἡγεμόνος, ὡμόσαμεν τὸν ἰδίον τῆς ὑποταγῆς ὅρκον, τὸν ὁπαῖον ὀφειλομεν, τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ Βασιλεῖ (Καρὸλῳ τῷ Α' τῷ Ἀνδεγαυῷ), ὑπὸ τὸν ἰδίον ὅρον ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη. Καὶ μ' ὅλον ὅτι ἡμεῖς ὑπάρχομεν τιμαριῶται ἐβελοδούλοι εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου Βασιλέως καὶ τοῦ Κυρίου ἡγεμόνος, δὲν ἦτο ὅμως παρεπόμενον καὶ ὅτι ἡ θέλησίς των ἐταυτίζετο μετὰ τῆς ἡμετέρας, ὅτε ἡμεῖς, οὐ μόνον τὴν ἡμετέραν νήσον Ἀνδρὸν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν, καὶ ὅ,τι ἂν εἴχομεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὰ μετεχειρίσθημεν εἰς τιμὴν καὶ μεγαλειότητα τοῦ ἡμετέρου προσώπου καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν Βενετῶν, καὶ εἰς πρελθόντας καιροὺς τὸ ἀπεδείξαμεν διὰ τῶν ἔργων ἡμῶν, ὡς τοῖς πᾶσι γνωτὸν. Περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις γράμμασι περὶ ἡμῶν λεχθέντων, ὅτι τάχα θαυμάζετε, διὰ τί ἄρα νὰ μὴ ἀπαντήσωμεν τῇ ἡμετέρᾳ ὑψηλότητι περὶ τῶν δικαιομάτων, τὰ ὁποῖα λέγετε ὅτι ἔχει τὸ προεῖρημένον ἡμέτερον κοινὸν ἐπὶ τῆς προμνησθείσης νήσου ἡμῶν Ἀνδρου μετὰ τὴν διανομὴν τῆς αὐτοκρατορίας, περὶ τούτου, μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτούμενην τῇ ἡμετέρᾳ ὑψηλότητι ὑπόληψιν καὶ τὸ ἀνηκόν σέβας, δὲν ἐπρεπεν, οὔτε πρέπει νὰ παραξενευθῇτε· διώτις τὰ μὴ ἀληθῆ δὲν ἠδυνάμεθα οὔτε δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν τῇ ἡμετέρᾳ ὑψηλότητι, καθόσον οὔτε ἐγινώσκομεν τι περὶ αὐτῶν, οὔτε γινώσκομεν τι ἐπὶ καὶ σήμερον (Pacta Ferrariae, fol. 96. b). Προσθέτει δὲ, ὅτι ἐὰν ἐλάβανεν ἀπὸ προσώπου δικαιώματι ἀρμοδίου, καὶ ἐπ' ἀληθείᾳ προηγουμένους θεμελιουμένην διαταγὴν, ἦτο ἐτοιμὸς νὰ δώσῃ τὸν ὀφειλόμενον τῆς ὑποταγῆς ὅρκον· ἔπειτα, ὅτι

εάν αποδειχθῇ ὅτι ἡ νῆσος, κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς αὐτοκρατορίας, εἶχε κληρωθῇ τῇ δημοκρατίᾳ, ὅτι ἀσμένως ἤθελε τὴν κρατῆσαι ὡς τιμάριον ἐξαρτώμενον παρ' αὐτῆς, καθὼς καὶ παρὰ παντός ἐν τῷ κόσμῳ Κυρίου. Περὶ δὲ τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς ἀπαντᾷ ὅτι δὲν γνωρίζει τινὰ ἔχοντα δικαίωμα ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, ἀλλ' ὅμως παρουσιάζομένου τινὸς ἀξιώσεως ἔχοντος ἐνώπιόν του, θέλει δώσει αὐτῷ ἀσμένως τὸ δίκαιόν του. Ἄλλως τε, ὅτι εἶνε πεπεισμένος, ὅτι ἡ Βενετία δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ τὸν κλητεύῃ τοιοῦτοτρόπως, καὶ μάλιστα ἀρ' οὐ κατὰ τὴν μετὰ Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου συν-ομολογηθεῖσαν συνθήκην (ἐπικυρωθεῖσαν τὴν 19 Μαρτίου 1277), δὲν θεωρεῖται ἴσος τοῖς ἄλλοις Βενετοῖς, ἀλλὰ συμπαρελήφθη τῇ ἰδιαιτέρᾳ συμφωνίᾳ, ὅτι ἡ Βενετία δὲν θέλει νὰ ᾔῃ ὑπόλογος εἰς αὐτὸς ποτε ἤθελε λύσῃ τὴν εἰρήνην, ἀρκοῦσα ἀποδείξει ὅτι ἦτο τιμαριωχὸς ὑποταλὴς τοῦ τότε ἐτι ζώντος Ἡγεμόνος. Ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων ἠδύνατό τις νὰ ἀναδιφῇ τὰ πρωτόκολλον τῆς συνθήκης, ἢ νὰ ἐξετάσῃ τοὺς τότε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα σταλέντας πρέσβεις (Μάρκον Βέρβαν καὶ Ματθαῖον Γραδενίγον). Περὶ δὲ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Νικολῶ Κυρίνη φρονεῖ ὅτι δὲν ἔχει ὁ εὐγενὴς αὐτοῦ βασιμα δικαίωμα ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, διότι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαρίνου Δανδόλου, οὔτε ὁ Κυρίνης, οὔτε ἄλλος τις κληρονόμος παρουσιάσθη, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὁ πατὴρ του, δυνάμει τοῦ τιμαριωτικοῦ δικαίου τῆς Ῥωμανίας, διέθεσεν ἄλλῳ τὰ περὶ τὴν νῆσον. Ὅτι ὅμως δὲν ἐπιταί ἐκ τούτου, ὅτι θέλει ν' ἀρνηθῇ αὐτῷ τὸ δίκαιόν του, ἐτι καὶ σήμερον εἶνε ἐτοιμος νὰ τὸ δώσῃ, ὡς παρουσιάσθῃ ἐνώπιόν του, διότι αὐτῷ μόνον καὶ τῷ τιμαριωτικῷ του δικαστηρίῳ ἐναπόκειται ν' ἀποφανθῇ περὶ τούτου· εἰ δὲ ἡ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις δὲν τὸν ἐκανοποιήσῃ, τότε ἂς κάμῃ ἔρως ἐνώπιον τοῦ ἐπικυριάρχου του, τοῦ βασιλέως Καρόλου. Ἐν τούτοις παρακαλεῖ θερμῶς τὴν δημοκρατίαν ἄλλοτε, ἐπὶ ἀγωγῇ ἄνευ βίας οἰουδένποτε πολέμου, νὰ μὴ ἐρχῇται εἰς διενέξεις, αἵτινες ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ὡς ἐπακόλουθον ῥῆξιν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' οὔτε νὰ ζητῇ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν του, ἀλλὰ μάλιστα νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ νὰ τὸν διατηρῇ εἰς τὰ δικαιώματά του.

Ἡ Βενετία ἐγκατέλειπε τὰ σχέδιά της ἵνα μὴ περιπλεχθῇ εἰς ἐχθροπραξίας μετὰ τῆς Νεαπόλεως, ἐν ᾗ ὁ Νικολῶς Κυρίνης, ὅστις ἐν τούτοις δὲν παρητήθη τῶν ἀξιώσεων του, ἀπῆλθε κατ' ἐντολὴν τῆς πατρίδος του τὸ 1283 μετὰ Ἰακώβου τοῦ Τιεπώλου εἰς Γενοάνην, ἵνα παρατείνῃ τὴν προσυμφωνηθεῖσαν ἀνακωχὴν ἐπὶ τρία περατέρω ἔτη. Ὀλίγα ἔτη μετέπειτα ἐξεῖρήσθη ἐν αὐτῷ τῷ Αἰγαίῳ ἔρις, θέατρον τῆς ὁποίας κατέστη καὶ ἡ Ἀνδρος ἐν μέρει, καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς ὁποίας μεταδίδομεν ἐνταῦθα μετὰ αὐτὰς τοῦ Μαρίνου Σανούδου τὰς λέξεις· « Συνέβη δὲ ἐν ἔτει ἀπὸ Σωτήρος 1286 νὰ ἀρπάσωσιν οἱ πειραταὶ ἀπὸ τῆς χώρας τοῦ Κυρίου Βαρ-

θολομαίου Γκίτζη ὄνον ὀχευτὴν ἐκ τῶν ὠραιωτέρων, καὶ φέροντα τὸ σημεῖον τοῦ ἰδιοκτητοῦ, καὶ νὰ τὸν μεταβιβάσωσιν εἰς Νάξον, ὅπου τὸν ἐπώλησαν τῷ Κυρίῳ Γυλιέλμῳ Σανούδῳ, υἱῷ τοῦ Κυρίου Μάρκου, δουκὸς τῆς Νάξου καὶ Ἀνδρου. Ὁ Κύριος Βαρθολομαῖος ἐξηγριώθη ἐπὶ τοσοῦτον διὰ τὴν αὐτῷ προσγενομένην καταγέλαστον ὑβρίν, ὥστε ὁπλίσας τὰ πλοῖα ὅσα καὶ ἂν εἶχεν, ἀπῆλθε μετ' ἐχθρικοῦς σκοποῦς εἰς ἐκπολιόρκησιν τοῦ φρουρίου ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου· διεύθυνε δὲ τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς του καὶ προσῆγεν αὐτὰς κατὰ τῆς ἀεροπόλεως· ὥστε παρ' ὀλίγον ἐκυρίευσεν αὐτὴν· ἀλλ' ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ ἐφθασαν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς τὴν Μῆλον δύο κάτεργα καὶ ἐν πλοῖον ἐκ τῆς Ἀπουλίας τοῦ κυρίου Ναρζώτου Δε Τουσύ (Narjoud de Toucy ἢ Narzi di Torzi) ἀρχιναύαρχου τοῦ βασιλέως Καρόλου, αἵτινα μετέβαιναν διὰ τὴν Ἡγεμονίδα τῆς Ἀντισχειας, τὴν σύζυγόν του (Λουκίαν). Εἰς τὸν στολίσκον αὐτὸν εἶχε δοθῇ διαταγὴ παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ περάτωσι διὰ τῶν χωρῶν τῶν υἱῶν τοῦ Κυρίου Μάρκου Σανούδου, οἵτινες ἦσαν ἐξ ἀδελφῶν του, καὶ νὰ λάβωσιν ἐκεῖθεν τὰς ζωτροφίας, ὅσων ἤθελον τύχει νὰ ἔχωσιν ἀνάγκην· δι' ὃ καθ' ἡν ὥραν ἡτοιμάζετο ὁ στολίσκος ν' ἀποπλεύσῃ ἀπὸ τῆς Μήλου, ἀνέβη εἰς τὸ κάτεργον ἡ σύζυγος τοῦ Κυρίου Φραγκίσκου Σανούδου, κυρία Κασσάνδρα, θυγάτηρ τοῦ Κυρίου Γαδοφρέδου Δε Τορναι (βαρῶνος τῶν Καλαβρύτων ἐν Πελοποννήσῳ), καὶ ἐξέβησεν εἰς τοὺς πλοίαρχους τῶν κάτεργων τὰς ἀνάγκας τῆς καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ φρουρίου τῆς Σύρου, παρακαλοῦσα αὐτοὺς εἰς βοήθειαν· οὗτοι ἐφθασαν εἰς Ἀνδρον, καὶ ἐκεῖθεν, κατὰ διαταγὴν τοῦ Κυρίου Μάρκου Σανούδου, ὅστις ἐπεμφεν αὐτοῖς καὶ τινὰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν του, ἐπλευσαν εἰς Σύρον, ὅπου ἐξεβίβασαν τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας. Μετὰ ταῦτα ὁ Κύριος Μάρκος Σανούδος καὶ ὁ Κύριος Βαρθολομαῖος Γκίτζης ὑπῆγαν ἀμφότεροι εἰς Κυρίον συγχρόνως, ὅπου ἐμεσολάβησαν οἱ Βενετοὶ καὶ τοὺς εἰρηνοποίησαν· οὐχ ἦττον ὅμως δι' αὐτὴν τὴν περὶ ὄνου ὑπόθεσιν ἐδαπάνησαν ἀμφότερα τὰ μέρη πλέον τῶν 30,000 βαρέων σολιδίων. α (Marino Sanudo, istoria di Romania fol. 5. α.). Ὁ Σανούδος ἐπιφέρει ὡς μάρτυρας τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ ἐκ τῆς τῶν νήσων ἱστορίας, ἧτις μᾶς ἐνθυμίζει τοῦ Τασσώνη τὴν seechia rapita, τὸν ἴδιον δοῦκα τῆς Νάξου Μάρκον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ δουκὸς καὶ ἴδιον αὐτοῦ ἐξ ἀδελφῶν Μαρῖνον Σανούδον (κύριον τῆς Ἀντιπάρου, καὶ ἐπὶ τινα καιρὸν κατὰ τὸ 1270 εἰσχυγελέα τοῦ Ἀγίου Μάρκου), καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν πλησιεστέρων αὐτοῦ συγγενῶν καθὼς καὶ αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνδρου, ἐτι δὲ καὶ τὸν ἐκ Γενούης Κύριον Ἀνδρέαν Γαφφόρη (*). Ἐξ αὐτῆς

(*) Ὁ ἴδιος Ἀνδρέας Γαφφόρης ἐκ Γενούης ἦτο κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ζωῆς του ἔτη εἰς τῶν πλέον διαδοχῶν κατὰ δόλυσαν ληστῶν, ἐξ ἐκείνων οἵτινες μετέρχοντο εἰς τὰς ἐλληνικὰς θαλάσσας τὸ τοσοῦτον ἐπικερδὲς πειρατικὸν ἐπάγγελμα. Ἦδη κατὰ τὸ 1296 ἔτος ἦτο ὀνομαστός, καὶ ἔφερε μάλιστα τοῖς Βενετοῖς μεγάλας ζημίας· διετέλει δὲ, ὡς καὶ ὁ ἦτον γνωστὸς ἀδελφὸς του Στέφανος, ὑπομίσθιος τῶν Βυζαντινῶν

ὅπως τῆς διηγήσεως βλέπομεν, ὅτι οἱ δοῦκες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐνίοτε εἶχον τὴν ἑδραν τῶν ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐκτοτε προσέθηκον εἰς τὸν τίτλον αὐτῶν α ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ ο, καθὼς καὶ οἱ μεγάλοι δοῦκες τῶν Ἀθηνῶν πολλάκις ἠλλάζον, ἐδρεύοντες πατὲρ μὲν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ Καδμεΐᾳ ἐν Θήβαις.

Ὁ δὲ δοῦξ Μάρκος ὁ Β' ἐδίσταζε νὰ εἰσακούσῃ τοῦ Κυρίνη τὰς ἀπαιτήσεις· ὅθεν οὗτος ἐπειράθη ν' ἀπολαύσῃ ἐκ νέου τὸ ἀξίωμα Βασιλέως ἐν Εὐβοίᾳ, ἐπὶ βεβαίᾳ ἐλπίδι, ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἤθελε φθάσει τὸν σκοπὸν τοῦ ταχύτερον· ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ἐξελέχθη, οὔτε ὁ υἱὸς του Μαρκίως, ἀντ' αὐτῶν δὲ κατέστη ὁ Μάρκος Μιχιέλης τοποτηρητὴς τῆς δημοκρατίας ἐν τῇ Εὐρίπῳ, καὶ πάσαι αἱ προσπάθειαι τῆς αἰκογενείας Κυρίνη ἐμπαινώθησαν ἀπέναντι τοῦ πολιτεύματος τῆς δημοκρατίας, ἀπεχούσης πάσης ἐπεμβάσεως ἐκεῖ. Ἐξ ἐναντίας ὁ Νικολῶς ἀπῆλθε τὸ 1290 ὡς δήμαρχος εἰς Παταύριον, καὶ ἐν ἔτος μετέπειτα ἀπεστάλη ὡς προύρχος τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐότε ἐνόμισε ὅτι ἦτο πλέον ἀρμόδιος καιρὸς νὰ τελειώτῃ τὴν περὶ Ἀνδρου διαφορὰν δι' ἀποπειράς· συμβιβασμοῦ μετὰ τοῦ δουκὸς Μάρκου τοῦ Β', καὶ ἔδωκε πρὸς τοῦτο μεσιτείας πληρεξουσιότητα τῷ Νικολῶ Ἰουστινιάνῃ, ὅστις τὸ 1291 διεδέχθη τὸν Μιχιέλην ὡς Βάσιλος τῆς Εὐρίπου (1291—1293). Ὁ δοῦξ, ὅστις καλῶς ἐγνώριζε τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν εἶχε, καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς ὁποίας ἀπέλαυν ὁ οἶκος τοῦ Κυρίνη ἐν Βενετίᾳ, καὶ ἐπαθύρει εἰς τὰς τότε ἐπικρατούσας κρίσεις περιστάσεις νὰ ἔχῃ παντὶ τρόπῳ τὴν φιλίαν τῆς δημοκρατίας, ἐνέδωκε λέγων, ὅτι ἡ δύνατος εὐκόλως νὰ ἐνεργήσῃ ὥστε ὁ Κυρίνης νὰ ἀπωλέσῃ πᾶν δικαίωμά του, ὅτι τὸν ἐπατήρη ἐπιστρέφων ἐκ Πτολεμαίδος, ἐάν ὁ δοῦξ ὑπεκφεύγων ἀνεχώρει καὶ δὲν ἐδίδεν αὐτῷ συνεντεύξεως εὐκαιρίαν, μέχρις οὐ παρέλθῃ ἡ περὶ τοῦ νόμου ὠρισμένη προθεσμία· διότι οὕτω πατὲρ ἐδολεσθέν καὶ Γοδοφρέδος ὁ Α' Βιλλαρδοίνος τὸν ἐπίδοξον διαδοχὸν Γυλιέλμου τοῦ Α' Καμπλίττου, καὶ ἀφῆρεσε τὴν κληρονομικὴν του ἀρχὴν· ἀλλ' αὐτὸς εὐσυνειδησίαν ἔχων, εἰδὼς ὅτι ὁ Θεὸς δὲν τὸ θέλει νὰ ζημιωθῇ ὁ Κυρίνης τὸ δίκαιόν του ἐάν ἔχῃ τοιοῦτον ο, δὲν θέλει νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀρχαίας. Ὅθεν συνεβίβασθη διὰ τοῦ Ἰουστινιάνῃ, ὡς διαιτητοῦ, μετὰ τοῦ Νικολῶ Κυρίνη, καὶ ὑπεσχέθη νὰ πληρώσῃ αὐτῷ πρὸς ἐξαγορὰν διὰ τὸ ἥμισυ τῆς Ἀνδρου 5,000 βαρεῖας λίρας ἐντὸς πέντε ἐτῶν. Ὁ Μάρκος ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Κυρίνης προηγήθη διὰ παντὸς τῶν ἐπὶ τῆς νήσου δικαιωμάτων του καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ Ἀνδρος ἔμενεν ἐκτοτε ἡνωμένη μετὰ τῆς δουκίας τῶν Σκνούδων τῆς Νάξου.

Τοῦ Νικολῶ Κυρίνη τὰς περαιτέρω τύχας νὰ ἀ-

κολουθήσωμεν δὲν εἶνε ἐνταῦθα ὁ ἀρμόδιος τόπος· τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὸ 1294 ἐκυβέρνησεν ὡς ναύαρχος τὸν βενετικὸν στόλον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ 1296, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς διαλύσεως τῆς μεγάλης Βουλῆς, ἐνέμεινεν ἐν αὐτῇ, μετέπειτα δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων μελῶν τοῦ κρατικοῦ του οἴκου περιεπλέχθη εἰς τὴν τοῦ Βοσμπούνδου Τιεπώλου συνωμοσίαν, καὶ ἐξωρίσθη μετὰ τῶν λοιπῶν στασιζατῶν τὸ 1310· ἀπέθανε δὲ ὑπέργηρος εἰς τὴν ἐξορίαν· οἱ ἀπόγονοί του, οἵτινες μετέπειτα ἀπέκτησαν κατὰ μικρὸν τὴν νῆσον Ἀστυπάλαιαν, ἐν μέρει ἐκ κληρονομίας καὶ ἐν μέρει ὡς τιμάριον παρὰ τῆς δημοκρατίας, εἶνε οἱ σήμερον ἐτι σωζόμενοι *Κόμητες Κυρίνη-Ἀστυπάλαια* (*Quirini-Stampalia*) ἐν Βενετίᾳ.

Οἱ δοῦκες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διέτριβον καὶ μετὰ ταῦτα πολλάκις ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Ἀνδρου, ἡ δὲ νῆσος ἦτο ἐναλλάξ μαιὰ τῆς Νάξου ἑδρα τῶν Σκνούδων· ἐκεῖ π. χ. ἐξέδωκε τὴν 1 Μαΐου 1336 ὁ δοῦξ Νικολῶς ὁ Α' Σκνούδος πρᾶξιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐδωρήσατο Φραγκίσκῳ τῷ Γοτζίδινῃ ἐκ Βοωνίας δυνάστη τῆς Κύθνου, τὸν πύργον ἡ Ἀκρα (*La Punta*) ἐπὶ τῆς Θήρας, καὶ διαφόρους δουλοπαροίκους ἐπὶ τῆς Θήρας καὶ Φολεγάνδρου.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1384 ἔμεινεν ἡ Ἀνδρος παρὰ τῇ νησιωτικῇ δουκίᾳ· ἔλαβε μέρος εἰς πάσας τὰς τύχας ταύτης, οἱ δὲ δυνάσται τῆς ὀνομάζοντο ἐτῆς δουκίας *Νάξου καὶ Ἀνδρου πιστοὶ κυριάρχαι*. Τὸν ἐπὶ τῆς νήσου ἰδρυθέντα λατινικὴν ἐπισκοπικὸν θρόνον λέγεται ὅτι κατεῖχε τὸ 1272 ὡς ἱεράρχης Πλάκιδος· ὁ ἀπὸ Καρμηλιτῶν, οὗτινος γίνεται μνεία ἐν τινι παρὰ τοῖς Λύγουστινιανοῖς ἐν Ρατιςβιάνῃ σωζομένῳ συγχωροχαρτίῳ, καὶ ὅστις δύο ἔτη μετέπειτα ἔλαβε μέρος ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Λουγδούγου συνόδῳ· ἀλλ' ἡ εἰδήσις αὕτη εἶναι ὅλως ἐσφαλμένη, διότι ὁ Πλάκιδος κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν ἦτο ἐπίσκοπος τῆς ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως Ἀνδρίας, καὶ ὡς τοιοῦτος ἔζη ἐτι περὶ τὸ 1290. Ἐξ ἐναντίας γνωρίζομεν ὡς πρῶτον ἐπίσκοπον Ἀνδρου Ἰωάννην τὸν ἐξ Ἀγίας Αἰκατερίνης ἐκ Βοωνίας, εἰς τὸ τάγμα ἀνήκοντα ὡσαύτως τῶν Καρμηλιτῶν, τὸν ὁποῖον ἐχειροτόνησε Νικόλαος μητροπολίτης Ἀθηνῶν τὴν 14 Αὐγούστου 1345 ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐρίπου ὡς ἐπίσκοπον Ἀνδρου. Αὐτὸν διεδέχθη ἔπειτα Νικόλαός τις, ὅστις πρέπει νὰ ἀπέθανε περὶ τὸ ἔτος 1376, διότι ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΑ' ὠνόμασε τὴν 16 Ἰουνίου τοῦ ἰδίου ἔτους Βενέδικτον τὸν Εὐρίπου ἐπίσκοπον Ἀνδρου, καὶ εὐθὺς μετὰ τοῦτο ἐκοινοποίησε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, ἀνήκοντος εἰς τὸ τάγμα τῶν Μινωριτῶν, εἰς τὸν μητροπολίτην του, τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν. Ὁ Βενέδικτος ἦτο σύγχρονος τοῦ πρώτου νέου δυνάστου τῆς Ἀνδρου, τοῦ δουκὸς Πέτρου Ζίνου, καὶ ἀπέθανε τὸ 1396. Ἄν καὶ ὁ Εἰρήρας ἀναφέρει (*Alphabet. Augustinian. Tom. II. p. 75. b.*) ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου Φραγκίσκου τὴν 24 Σεπτεμβρίου 1390 ὑψώθη ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου Ἀνδρου ὁ Λύγουστινιανός

τινῶν. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1308 ἐβίβαστο εἰς Ἀθήνας, ἔπει καὶ συνυπέγραψε τὴν περὶ τῆς θανάτου τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν Γυλιέλμου Β' de la Roche πρᾶξιν μετὰ τὰς λέξεις «André Gaspar».

μοναχὸς Μελλίλλος ὁ ἐκ Σαβινικῆς, ὁ ἰσχυρισμὸς ὅμως οὗτος ἀναιρεῖται οὐ μόνον διὰ τῆς τοῦ χρόνου βραχύτητος, καθ' ὃν τέσσαρες ἐπίσκοποι τοιοῦτοτρόπως ἤθελον διαδεχθῆ ἀλλήλους, ἀλλὰ μάλιστα διὰ τοῦ περιστατικοῦ, ὅτι ὁ Βενέδικτος μόλις τὸ 1396 πιθανὸν νὰ ἀπέθανε. Μὲ τὸν Ἑρρέραν δὲ καὶ Λε Κυέν (Le Quien) νὰ παραδεχθῇ τις δὺο ἱεράρχας τοῦ ἰδίου ὀνόματος φαίνεται ὅπως ἀσυμφίβαστον, διότι, ὡς εἶνε ἀποδεδειγμένον, οἱ δὺο ἐκεῖνοι λεγόμενοι ἐπίσκοποι Ἀνδρου, ἦσαν ἐπίσκοποι τῆς ἐν Νεαπόλει Ἀνδρίας, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς τοῦ Οὐγγέλλη συγγραφῆς. Ughelli, Italia sacra. p. 4256).

Ἡ Ἀνδρος κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὑπέφερε πολὺς ἀναστατώσεις. Ὅτε ὁ μέγας ἀρχιναύαρχος Ρογγέριος Δὲ Λιούρια (Ruggiero de Luria) ἐπεχείρησε τὸ 1292 ἐπιδρομὴν εἰς Ῥωμανίαν, ὑπέφερε μετὰ τῆς Λέσβου, Λήμου, Κύθου, Τήνου καὶ Μυκόνου καὶ αὐτὴ ἡ Ἀνδρος τὰς ἐρημώσεις τῶν Καταλάνων. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 13. ἑκατονταετηρίδος, καὶ μάλιστα περὶ τὸ 1303, τὸ Αἰγαῖον ἦτο τὸ θέατρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ Τούρκοι πειραταὶ ἡγεμόνες τῆς μικρᾶς Ἀσίας, οἱ δυνάσται τῆς Ἰωνίας (Aidin), Καρίας (Mendesché), Παισιδίας (Hamid) καὶ ἄλλοι διέπραττον ληστρικὰς ἐπιδρομὰς. Τὰ σχέδια αὐτὰ ἀψησώλουν Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον τὸν νεώτερον, ζῶντος ἐτι τοῦ ὁμωνύμου του πάππου, πρὸς κατάκτησιν τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὀλίγον βέβαια ἐδικαιοῦντο διὰ τὴν τότε ἀκροσφαλῆ θέσιν τῶν Κυκλάδων. Οἱ Καταλάνοι τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν τότε ἀρχηγὸν τῶν Δὸν Ἀλφόνσον Φαδρίκον τῆς Ἀραγωνος, συντέλεσαν ὅχι ὀλιγώτερον τῶν ἀπίστων Σελδούκων ἵνα ἀναστατώσωσι καὶ ἐρημώσωσι τὰς ἄλλοτε τόσον ἀνθηρὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἀρπάξαντες μάλιστα, παραδείγματος χάριν, κατὰ τὸ ἔτος 1317 περὶ τοὺς 700 αἰχμαλώτους ἀπὸ τὴν Μῆλον. Ὁμάρ, ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἰωνίας (Aidin) ἐλατρυραγωγῆσε 1325 πλοῖα καὶ νήσους τῶν δυναστῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους· ἡ τότε ἐναντίον του συμφωνηθεῖσα ἔνωσις, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει μέρος καὶ ὁ δούξ τῆς Νάξου Νικολῶς, ὅστις διεδέχθη τὸν πατέρα του Γυλιέλμον τὸν Α', μεταξύ 1321 καὶ 1324, ἐμεινεν ἀνευ ἀποτελέσματος. Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἐπιχειρήματος συνέτεινε μόνον εἰς αὐξήσιν τῆς θρασυτητος τοῦ βαρβάρου, ὅστις μάλιστα ὀλίγον μετέπειτα καὶ τὸν τίτλον ἀκόμη ἡξίου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἐγένετο θαλασσοκράτωρ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πορθὼν τὰς νήσους δεινῶς. Μόλις κατεστράφη τὸ 1345 παρὰ τὴν Σμύρνην ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐνωθέντων σταυροφόρων, ὅτε ὁλέθριος λοιμὸς, ἡ πανώλης, ἥτις ἀπὸ δὺο ἤδη ἐτῶν διέτρεχεν ὅλην τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐθανάτωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ 8/9 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, εἰσῆλθε καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ μετὰ τὴν συνήθη τῆς τρομακτικότητος ἤρπασε θύματα ἀπειρα. Οἱ κάτοικοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρικών εἰσβολῶν ἤδη ἀρκετὰ ἀποδεκατισθέντες, ἔχωνόντο ἐτι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον· καὶ ἵνα μὴ ἐρημωθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου αἱ ἄλλοτε ἀνθηραὶ νῆσοι

καθ' ὅλοκληρίαν, ἔπρεπε νὰ γίνωσι νέοι ἀποικισμοί. Ἀλλ' οἱ δούκες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους δὲν ἦσαν εἰς κατάστασιν μετὰ τὰ περιορισμένα τῶν μέσα νὰ κερδήσωσι νέους ἀποίκους διὰ πάσας τὰς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νήσους, ὅθεν ἡ διανομὴ αὐτῶν εἰς τινὰς τῶν ἐπικρατεστέρων τιμαριωτῶν, ἐφαίνεται ὅτι ἤθελεν εἶσθαι συντελεστικωτέρα εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὸ 1341 ἐδόθη ἡ νῆσος Μῆλος παρὰ τοῦ νέου δουκὸς Ἰωάννου τοῦ Α', τοῦ διαδεχθέντος τὸ αὐτὸ ἔτος τὸν ἀπικιδά ἀδελφόν του Μάρκον ὡς τιμάριον, καὶ πέντε ἡμέρας μετὰ ταῦτα, τὴν 20 Ἰουλίου, ἐδόθη ἡ Σίφνος ὡς τιμάριον τῷ Βερτουκκίῳ Γριμάνη, ὅστις ὅμως ποτὲ δὲν ἐρθασεν νὰ λάβῃ κατοχὴν τῆς νήσου του, διότι ἀπὸ τοῦ 1307 τὴν εἶχεν ἀρπάσει ἡ Ἰσπανικὴ οἰκογένεια τῶν Δὲ Κορώνια. Ἐπίσης καὶ ἡ Ἀνδρος ἐπέπρωτο ἐντὸς ὀλίγου νὰ χωρισθῇ διὰ παντός ἀπὸ τῆς δουκίας τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ ὑπὸ ἰδιαιτέρους δυνάστας νὰ ἐπανεύρῃ τὴν εὐπορίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀπώλεσε διὰ τὴν τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος.

Ὁ οἶκος τῶν Δανδολῶν, τοῦ ὁποίου μέλη τινὰ ἐκ τῆς κυρίας γραμμῆς ἀπωκίσθησαν εἰς Ἀνδρον, ἀφ' οὗτο ὁ Μαρῖνος ἐκέρδησεν ἐκεῖ τὴν ἡγεμονίαν, δὲν ἐπειράθη ποτὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀπαιτήσεις ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης. Μάρκος Δάνδολος, ὁ μετὰ τοῦ Πέτρου Ναυαγέρου τὸ 1275 διατελέσας σύμβουλος παρὰ τῷ Βαίλῳ Νικολῷ Κυρίνῃ εἰς Εὐρίπον, ἐγράφετο μὲν κατὰ τὴν παρὰ τῶν συγγενῶν του ποτὲ κατεχομένην νήσον Μάρκος τῆς Ἀνδρου (Marco d' Andre), ἀλλ' οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ ἀδελφοὶ του διαφιλονείκουν ποτὲ τὴν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχίαν εἰς τοὺς Σανούδους τῆς Νάξου. Ἀνδρέας Δάνδολος, ὁ ἀναβὰς μετέπειτα (1343) ὡς δόγης τὸν βενετικὸν θρόνον, ὁ πλείστου ἀξίας τῇ πατρίδι αὐτοῦ, τῆς ὁποίας καὶ πρῶτος ἱστοριογράφος γενόμενος ἐπέθανε τὸ 1354, εἶχε λάβει τὴν 31 Μαρτίου 1330 ὡς τιμάριον ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς (κατὰ τὸ 1452 ἐκλείψαντας) ἀπογονοὺς του τὴν Πατρόκλου νήσον, τὴν λεγομένην Γαῖδουρονήσιον. Ὁ καλὸς τῆς νήσου ὁρμος παρεκίνησε τὴν δημοκρατίαν νὰ ὀχυρώσῃ αὐτὴν κατὰ τῶν ἐρημώσεων τῶν πειρατῶν, καὶ ὁ νέος ἰδιοκτήτης υπεχρεώθη παρὰ τῆς πολιτείας νὰ κτίσῃ ἐπ' αὐτῆς ἐντὸς δὺο ἐτῶν πύργον ἰσχυρόν. Ἰωάννης Ἑρρίκου Δάνδολος, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀποκατασταθῇ εἰς Ἀνδρον, ἀρῆκεν ἐκτὸς ἄλλων τέκνων τὸν Μάρκον (περὶ τὸ 1324) εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Βενετία ἔδωκε τὴν ἄδειαν τὴν 14 Ἰουλίου 1364 νὰ καμῇ ἐξαγωγὴν ἀπὸ τῆς Εὐβοίας 100 βενετικῶν κοιλῶν σίτου κατ' ἔτος διὰ τὴν Ἀνδρον, ὅπου ὑπῆρξε παντελὴς σίτου ἑλλειψίς· ὥστε ἐν ᾧ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἡ Ἀνδρος ἐπρομήθευε τὴν νήσον τῆς Εὐβοίας μεσείτον, ἠναγκαζέτο τὴν νῆσον νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τὰς βενετικὰς νήσους τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα· ἕως ἐκεῖ τὴν εἶχον καταντήσῃ αἱ ἐρημώσεις τῶν βαρβάρων. Εἰς τὴν γῆραν αὐτοῦ Φραγκοῦλαν ἀπεισταλὴ ὡσαύτως διάταγμα τῆς Δημοκρατίας ὑπὸ ἡμερομηνίαν

Δομνίκος Δομνίου. 1084.

Βιτάλης. 1122.

Πέτρος

Ἐφραίμ, δόγης. 1192.
† 1205.

Ἀνδρέας

Μάρκος. 1192

Μαρία. 1233. 1243.
σύζυγοςδυναστείας τῆς Ἀνδρου 1207-1233.
† 1233.Σύζυγος Ἰελλῆα, δυνάστις τοῦ
ἀμείστως Ἀνδρου 1233—1262.
Συνελθούσα εἰς 6' γάμον μετὰ

Ἰακώβου Ἰωάννου Κυρίου 1243. 1264.

Ῥενιέρως.

Μάρκος τῆς Ἀνδρου. 1275.

Φίλιππος, ἐφημέριος
τοῦ Ἀγ. Λουκά τῆς Βενετίας

Ἰωάννης. 1270.

Μάρκος

Λεονάρδος. 1266. 1301.

Φαντίνος. 1310. 1312. † 1320.

Νικόλαος Κυρίου, ἀντιποιοῦμενος τῆς
Ἀνδρου 1262—1292. 1294. 1296. 1310.
Ἀπόγονοί του εἶνε οἱ κόμητες Κυρίου
Ἀστυπάλαια ἐν Βενετία.

Ἐφραίμ ὁ ῥαβδωτὴς (rigazzo)

Μάρκος. 1296.

Ἰωάννης κἀτοικος Ἀνδρου.

Ἀνδρέας, γενν. 1310.

Σημεών. Μάρκος.

1326. - Δυναστείας Γαῖδαρονίου. 1345. 1315.
ἀπὸ τοῦ 1330. Δόγης 1343.Μάρκος. 1324. 1364. † πρὸ τοῦ 1382.
Σύζυγός του Φραγκοῦλα - - - 1382.

Ἰωάννης. 1322. Παῦλος. 1323. † 1354.

Γαβριήλ

Ἀγνεσίνα. Ἀνδρέας. Μαρία.
† πρὸ τοῦ 1347. 1347. 1347.

Πέτρος. 1375. 1382.

4 σύζυγος - - - θυγάτηρ Ἀγγέλου Σηριτικίου.

6' σύζυγος - - - Σανούδη. † πρὸ τοῦ 1375.

Ἰωαννῆς

ζῶν ἐν Εὐρίπῳ.

Μάρκος. 1413.

Ἀνδρέας. Σύζυγ. Φραγκοῦλα
Μαζώση.

Πέτρος. διδάτωρ

Ἀνδρέας

Φαντίνος. Μάρκος.

Μάρκος. 1439.

Σύζυγος Βεάτριξ Μωροζίνη ὑπανδρεῖθ. εἰς 6' γάμον
τὸν Βαπτιστὴν Δὲ Κορμούλλω.τὴν 1 Δεκ. 1397. - - - ἐπὶ τῆς. † 1390 ἐπὶ
4401. Ἐπίσκοπος
τοῦ πελάγους.
Παταγίου.

1440.

Νικόλαος

1493. ἐν Εὐρίπῳ.

Καίρα. 1436.

Πέτρος. 1439.

Σύζυγος Δομνίκος Ἰωάννου Μωροζίνης
ἐξ Εὐρίπου.

Σύζυγος Παλλεγγίτη Γεωργίου Δολφίνου.

Ἰωάννης Μωροζίνης. 1469. † 1484.

Σύζυγος 1469 - - - θυγάτηρ τοῦ
Ἀλεξάνδρου Δὲ Σομπαρίνα.

† 1543 τὴν 20 Μαΐου.

Παρθολομαίος. 1477.

18 Μαΐου 1382, διὰ τοῦ ὁποῖου τῇ ἐδίδετο ἡ ἄδεια νὰ ταξιδεύσῃ μετὰ τοῦ υἱοῦ της *Πέτρου Δανδόλου* τῆς *Ἀνδρου* (*Pietro Danolo d'Andre*) ἐπὶ κατέργου τῆς κυβερνήσεως εἰς Εὐρώπην. Μετὰ τὸν Βαρθολομαῖον Δάνδολον, ὅστις τὸ 1477 κατὰ τὴν 3 Δεκεμβρίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην Βουλὴν, καὶ ὅστις τὸ 1537 ἀπώλεσε τὰ ἐπὶ τῆς Ἀνδρου κτήματα τοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης τουρκικῆς εἰσβολῆς, κατέβη εἰς τὸν τάφον τὴν 20 Μαΐου 1545, ὁ κλάδος οὗτος τῶν κραταιῶν *Δανδόλων* τῆς *Ἀνδρου* (*).

(*Ἔπεται συνέχεια.*)

ΝΕΡΩΤΙΣΜΟΣ.

ΔΩΡΑ Δ' ΙΣΤΡΙΑ.

—οοο—

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐπιδύμει ἐν Ἀθήναις Κυρία, ἥτις τιμᾷ οἱ μόνον τὰ δύο ἔθνη εἰς ἃ εἰς ἡμισείας ἀνῆκει, τὸ Ἀστικόν καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλὰ ἐν γένει τὸ γυναικεῖον φύλον, οὐ καὶ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς εἶναι σπάνιον κόσμημα καὶ ἐγκαύχημα.

Ἡ ἡγεμονὶς Ἑλένη Μασσάλσκη, ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ ἐξέχον θέσιν κατέχουσα ὑπὸ τὸ πλαστὸν ὄνομα Δώρα δ' Ἰστρία, εἶναι θυγάτηρ τοῦ ἐξ Ἑπαύρου καταγομένου, ποτὲ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Βλαχίας Κ. Μιχαὴλ Γκίκα, οὗ ἡ οἰογένεια πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων ἐγκαταστάσα εἰς τὰς παριστρίας ἐπαρχίας, ἔδωκεν αὐταῖς πολλοὺς ἀλλολοδιαδήχως ἱκανοὺς καὶ δημωφελεῖς ἡγεμόνας, καὶ τὸν πάντων ἐσχάτον, τὸν πρὸς πατρός θεῖον τῆς νέας ἡγεμονίδος, Ἀλέξανδρον Γκίκαν, φιλόλαον κυβερνήτην καὶ φιλέλληνα ἄνδρα, πολλάκις μετ' ἐγκυρήσεως ὁμολογοῦντα τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τοῦ καταγομένου.

Ἡ νέα αὐτοῦ ἀνείλξ, τὴν 22 Ἰανουαρίου 1828 γεννηθεῖσα, προικισθεῖσα δὲ δι' ἐξέχον φυσικῶν τε καὶ διανοητικῶν πλεονεκτημάτων, ἔλαχεν ἀγωγῆς σπανίας, ὑπὸ σεφοῦς διδασκάλους ἐκπαιδευθεῖσα, καὶ ἰδίως τῆς ἑλληνικῆς Μούσης ποτισθεῖσα τὸ γάλα ὑπὸ τὸν παρ' ἡμῖν ἐπὶ ποικίλῃ καὶ βαθεῖα παιδείᾳ γνωστότατον Κ. Γρηγόριον Παπαδόπουλον. Κάτοχος τῶν ἀρχαίων κλασικῶν καὶ τῶν πλεόντων νεωτέρων γλωσσῶν καὶ φιλολογικῶν, ἐκράτυεν ἐνωρίς τὴν φρενὰ τῆς δι' ἀναγνώσεων σπουδαίων καὶ ὑγιῶν, καὶ ὕψωσεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀνδρικωτέρας μελέτας. Προσέτι δὲ τὸ οὕτω καλλιεργηθὲν πνεῦμά τῆς τοσοῦτον ἐκαλλώπισε καὶ διὰ καλλιτεχνικῆς ἐμπειρίας, ὥστε τὸ 1854 ἡ ἐν Πετροῦπόλει Ἀκαδημία τῆς Καλλιτεχνίας τῇ ἀπένευμε τὸ ἀργυρὸν βραβεῖον τῆς ζωγραφικῆς.

Κατὰ τὸ 1849, εἰκοσαετὴς ὑπλήρης χαρίτων καὶ

προτερημάτων νέα Ἑλένη, ἐνυμφεῦθη τὸν πρίγκηπα Ἀλέξανδρον Κολτζὸφ Μασσάλσκη, ὑπασπιστὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, ἐκ μιᾶς δὲ τῶν ἐπιστημοτάτων καὶ ἀρχαιοτάτων ῥωσικῶν οἰκογενειῶν καταγομένον. Ἰσχυρὰς ἔχουσα τὰς πολιτικὰς αὐτῆς πεποιθήσεις, οὐδόλως ἐδειλὴ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσίᾳ κηρύττουσα αὐτὰς, καὶ ἀπαρκαλύπτως ἀποδοκιμάζουσα τὸ τότε ἐκεί ἐπικρατοῦν κυβερνητικὸν σύστημα, ὃ ἐθεώρει ἀπᾶλλον πρὸς τὰς προόδους τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς.

Καὶ τοι δ' οὐδέποτε παρενοχληθεῖσα δι' ἃ ἐξέφραζε φρονήματα, καὶ τοι ἰδοῦσα μετὰ τοῦ νῦν Αὐτοκράτορος ἐνθρονισθείσας ἀρχὰς συμφωνοτέρας πρὸς τὰς δοξασίας της, οὐχ ἥττον ὁμῶς μετέβη τὸ 1853 εἰς Βέλγιον καὶ εἰς Ἑλβετίαν, εἴτε θερμότερον ἄερα θέλουσα διὰ τὴν ὑγίαν της ν' ἀναπνεύσῃ, εἴτε ἀνετώτερον θέλουσα νὰ δηκαστεύσῃ διὰ τοῦ τύπου τὰς γενναίας ἰδέας ἃς μέχρις ἐκείνου περιορίζετο διὰ μόνου τοῦ λόγου δηλοῦσα. Ἐκτοτε ἤρξατο σειρᾶς ἐκδόσεων ἄρθρων καὶ βιβλίων, ἐμβριθῶς τὴν ἐννοιαν, ἰσχυρῶς τὴν ἐκφρασιν, καὶ ὃν ἕκαστον ἤρει ὅπως χρηρήσῃ ἐπισήμου συγγραφῆς ὑπόληψιν, καὶ ὅπως τιμήσῃ τὸν ἀνδρικώτερον καὶ μᾶλλον ἐζητημένον τῶν καλῶν. Πᾶσα ἡ εὐρωπαϊκὴ δημοσιογραφία μετὰ μεγίστων εὐρημιῶν ἐπεκρότησεν εἰς τὰ κυριώτερα τῶν συγγραμμάτων της, τὸν α *Μηνιατικὸν βίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ* β, τὴν α *Γερμανικὴν Ἑλβετίαν*, γ τὰς α *Γουαϊκας* τῆς *Ἀνατολῆς* δ, καὶ μετὰ πλείττης τέρεως ἀνεγνώσθησαν ὅσα διὰ τινων τῶν ἐπιστημοτέρων ἐφημεριδῶν ἢ περιοδικῶν τῆς Εὐρώπης ἐδημοσίευσεν, ὡς ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων τὸ ὠραῖον μυθιστόρημα α *Εὐρωπῶρα Ἀλιγίαν* β, τὴν *Ρουμανικὴν ἐθνικότητα* γ καὶ τὰς α *Γουαϊκας* τῆς *Ρουμανίας* δ, ἐν τῷ Ταχυδρόμῳ τῶν Παρισίων τὸν α *Ἐξόριστον* τοῦ *Βιβε-σιέν* β, ἀλλὰ καὶ τοὺς α *ἤρωας* τῆς *Ρουμανίας* γ, τὴν α *Ἐκκλησίαν* καὶ τὴν *Αὐτοκρατορίαν ἐν τῇ Ἀκατονταετηρίδι* δ καὶ ἄλλας διαφόρους φιλοσοφίας, πολιτικὰς, καὶ θρησκευτικὰς διατριβὰς. Τὸ ὅρος της, ἀνυπόλογος τῶν διαφορῶν ἀντικειμένων περὶ ὧν πραγματεύεται, εἶναι ποικίλον καὶ ἰσχυρῶς κεχρωματισμένον. Ὅλα της τὰ συγγράμματα πνέουσι πεφωτισμένην τὴν αἰσθησιν καὶ θερμὴν τὴν λατρίαν τοῦ καλοῦ, ἐν τε τῷ ὕλικῳ καὶ ἐν τῷ ἠθικῳ κόσμῳ, τὴν ἀγάπην τῆς φύσεως, τὴν φιλάνθρωπίαν, τὴν θρησκείαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῶν ἀπαρκαλύπτων δικαιωμάτων καὶ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ὑπέρβας τῶν ἐθνικότητων, καὶ θέμα πρῶτιστον ἔχουσι τὸ ἀνώτατον τοῦ ἀνθρώπου συμφέρον, τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν, ἣν θεωροῦσιν ὡς στενῶς καὶ ἀναποσπᾶστος συνδεδεμένην μετὰ τῶν θρησκευτικῶν ὁργανισμῶν. Ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἐποψὴν ἀνδρείως συνηγορεῖ ἡ εὐχαρὶς συγγραφεῖς ὑπὲρ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἣν θεωρεῖ ὡς τὴν ἐγγύτησιν καὶ τὸ κρηπίδωμα τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, καὶ κατὰ τοῦ πεποισμοῦ, ὃν παρίστανει ὡς

(*) Ἦν τὸ παρατιθέμενον παράρτημα γενεαλογίας τῶν Δανδόλων τῆς Ἀνδρου.